Массо а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьл 1923 шера дехь • ШИНАРА, 4 июнь, 1974 шо. • № 67 (5860). • Мах 2 кап.

16 июнь — СССР Лаккхехьарча Советан харжамаш хула ди

АХКА—ДЕШАРХОША

САЛОIА ХА

Ухх деношка хьалхара хьаьжий чуэцаргlе пионерийн лагерашка. Цига хьаа салоlаргда цар. Бераш боси хургьа тайн-тайнара кружокаш, шайл мехк, цуй Iалам довзара бераш садьардамо туристически походаш оргьа, спортивни хьайнна дакьа лецаргда, къахьегамн тlемни ветеранашца вlашагlкхетталургlа, художественни самодеятельноста концерташ уьтталдаргда. Коммунистически партин Советан правительствон цхьанахьа хlама ихедаш беркита дика а салоlе а меи ошар Iалашдара. Из цхьаьнха а хьаьнах дукха хи боьшаш «Пионерашнин школьникашнин салоlийтарга дlахо а тlедаш де дезарий хьанъехьа» КПСС Центральни Комитета тlаьйкара сецамо. Цу тlе хвадамболлош белгалдьаьд пионерийн школьникашнин ахки денагlча тайнара салоlийтара партийни, [illegible] [illegible] [illegible], учащlенн кераира, физкультурни спортни [illegible] [illegible], предприятийн организацийн кургаккош до [illegible]. Берашна дина салоlийтарга вlаштlехьдешнахьа — [illegible] юьхьара деккар.

Бераш шинмера хьахомалехьа дукхха хьалкагlа дина цар салоlаргдала лагерии а цига бераш баргlеха [illegible] Нохч-ГIалгIайчен партийни, профсоюзни, комсомольски организацийн, предприятийн организацийн кургакой. Цудукхьа хlама бlубенна ала [illegible] а дукхагlча [illegible] дина чаккlьаянзаб, аьнна. Ухх шера [illegible] гора дал арахьарча [illegible], городамарча [illegible], [illegible] кхьь, хlаьта шитта туристически [illegible] тlаьа-спортивни лагерашнен вай республикарчу 27 эзар бере [illegible], а оьвхарчуьа кхо эзар саго дукхагlа.

Пионерски лагерашта ребейт [illegible] [illegible]

[illegible]

Дlайоленакай пионерийн школьникийн каникулаш. [illegible] баккхагlчар, дерриге а да дlза уш дина а салоlардаш а [illegible] яхара, вай берашна [illegible] салоlийтара, цар учащlенн дlакагlьара. Из да эрригаче общественноста юьхьара деккар.

Доакъар Iалашду

Iалама халаше ухх шера кийша хlадахийтал доакъар кийчдара белхаш, соьххарчуьа желагlа лел йол, силос, сенаж, бьаний хьоар кийчделга.

Ухх шера хlанзалца эррига а аьла лаьрхlа хьалха эрий тlаьнна а дlайийна а бьараш 11,3 эзар га мара, хlаьта кийчдь ялра йол 780 тонн мара яц.

Шелангlа кийчье еша 97 эзар тоннах 5447 тонн, е 6 процент мара кийчьаьнц сенаж. 18 эзар тонн кийчде дезча бьаний хьоар а кийчаьнцаш 847 тонн мара. Из болх дикагlа лел Гудермесски районе.

Бакъья Малгобекски, Надтеречни, Урус-Мартановски, Шелански районашка бола а белхабиц сенажи бьаний хьоари кийчде.

ХАРЖАРХОЙ П. Н. ДЕМИЧЕВЦА ВIАШАГIКХЕТАР

ЛЮБЕРЦЫ (Московски область), 31 май. (ТАСС). Подмосковье эттара йоккхагlчарех йолча Люберецки района къахьегамхоша СССР Лаккхехьарча Советан Союза Совета депутаталла харжа шайн кандидатаца оттаваьа КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь П. Н. Демичев. Тахан Московски областа Люберецки хоржаман округера харжархой вlашагlкхийтар депутаталла харжа оттаваьча шайн кандидатаца.

Собрание дакъа лоцlиш хиларехь, чlогlа хьинар ейдейна а детам гlоадьлина а болаш сийлен президиум харжар КПСС ЦК Генеральни секретарь накъост Л. И. Брежнев керте латтача ленински Центральни Комитета Политбюро составах.

Ухтомскее цlерагlча юртбоьллина машинашкалча Люберецки завода фрезеровщикча Ф. И. [illegible] [illegible]

[illegible] тlехьа кхаьчна дахарехь дукхаг кхоьч хьа доладелла дукхар, цу юкъа [illegible] харжаш тlехьагlа дlакхача хала меккl къинача докхийча куьцевх.

Гулбениараша тlадбоза лердиrl П. Н. Демичевгa диваа къанкагlа.

ХАРЖАРХОЙ Д. С. ПОЛЯНСКЕЦА ВIАШАГIКХЕТАР

КРАСНОДАР, 31 май. (ТАСС). Кубански станицай, заводий, фабрикий шалла — Краснодарски хоржаман округера харжархой тахан Краснодаре вlашагlкхийтар СССР Лаккхехьарча Совета Къаьмий Совета депутаталла харжа оттаваьча кандидатаца КПСС ЦК Политбюро членаца, СССР юрта бахаман министраца Д. С. Полянскеца.

Гулбениараша, чlогlа деган гlоадьлина а болаш, сийлен президиум харжар КПСС ЦК Генеральни секретарь накъост Л. И. Брежнев керте латтача КПСС ленински Центральни Комитета Политбюро составах.

Вlашагlкхетар дlадоладелл къамелах дир парте Краснодарски крайкома хьалхарча секретара С. Ф. Медунова.

Кубански юртбоахама института ректора И. Т. Трубилина — депутаталла харжа оттаваьча кандидата доверечни лакас [illegible] Д. С. Полянски вакарехь гlулакхехь, беррига харжархой тlахьийхар хоржамаш [illegible] [illegible]

[illegible]

Вlашагlкхийттича къамелаш хьарвца белгалдоаххар, хоржамашта хьалха КПСС ЦК-ас дlа Краснодара Кубанера къахьегамхошна, беррагча советски халкъа хlе тlера, къобалдаь тlаьйна хилар, цар дуьцар хоржамашта оча кийчоно хьахьегаме политически къинхьегаме [illegible] [illegible] Iалашьяьте чlогlа айдахилдах, къахьежархой, парте XXIV съезда резецита, кьорстамбеча шерал бlарчача пятилетки заданеш сийлахьа кхочуьяргlа [illegible] болх бе чlогlа [illegible]

КПСС аграрни политика, белгалдоаххар оратораша, нохара гlулакхьа эттара дlаьргlа хила дакъа — парте болхан, мерра [illegible] экономика дlахо айра тlаргlа а. Из [illegible] хьалхарча берамо [illegible] ца [illegible] хургlа да Дилхан [illegible] [illegible]

Къамеле де хьаьтта Д. С. Полянскийн чlогlа гlадбахь гlашкаргой собрание дакъа лецархошна. Цо баркал аьшна юкъа а тlедахча пачхьалкхан Iалашда харжа кандидатаца и оттаваьча Кубана къахьегамхоша, кан малку коммунизм [illegible]лхарна гlулакх дерригла нацан цу дlатерг хиларх.

ХАЛКЪА ВИКАЛАШ

СЕМЕН СЕМЕНОВИЧ АПРЯТКИН

№ 671 йолча Старопромысловски округе гlоьла Нохч-ГIалгIай АССР-гара СССР Лаккхехьарча Совета Къаьмий Совета депутаталла харжа оттаваь кандидат

1917 шера город Баку [illegible] сего дуьна ваь Семен Семенович Апряткин.

1934 шера дуьйна 1940 шарага хиччалца [illegible] [illegible] С. С. Апряткин, город Баку [illegible] доьзна треста производственно-технически отдела [illegible], [illegible] гlорсан дара отдела начальник, цу треста [illegible] [illegible], «Азнефтедобыча» [illegible] объединенна технически отдела начальник, «[illegible]» [illegible] треста управляющий.

[illegible]

1957 шарагара 1958 шарага [illegible] Нохч-ГIалгIай [illegible] [illegible] С. С. Апряткин.

[illegible]

Хоржамашта тlакарча Октябрьски Революци орден йолча «Старогрознефть» НГДУ белхой, инженерно-технически белхан дерой, гlуллакхерча шина собранио массане раьза а волаш № 671 йолча Старопромысловски хоржаман округе гlоьла Нохч-ГIалгIай АССР-гара СССР Лаккхехьарча Совета Къаьмий Совета депутаталла харжа кандидатаца оттавиь Семен Семенович Апряткин.

ЛИДИЯ КУЗЬМИНИЧНА ЧЕРКУНОВА

№ 669 йолча Заводски хоржаман округе гlоьла Нохч-ГIалгIай АССР-гара СССР Лаккхехьарча Совета Къаьмий Совета депутаталла харжа оттаваь кандидат

1945 шера город Грозни [illegible] дуьна яь Лидия Кузьминична Черкунова.

[illegible] № 1 [illegible] [illegible] учили[illegible].

[illegible] СССР 50 шу [illegible] Грозненски [illegible] 6-чу разряда [illegible] Лидия Черкунова. [illegible]

[illegible]

Хоржамашта тlакарча СССР 50 шу дизаро цlерагlча Грозненски химически комбината белхой, инженерно-технически белхан дерой, гlуллакхерча шина собранио массане раьза а волаш № 669 йолча Заводски хоржаман округе гlоьла Нохч-ГIалгIай АССР-гара СССР Лаккхехьарча Совета Къаьмий Совета депутаталла харжа кандидатаца оттавиь Лидия Кузьминична Черкунова.

ЯЛАТ ЧУЭЦА КИЙЧО ЕШ

ХьатIакховчаш ялат ялат чуэца еш ха. Лоцшача халеш шlенен за чуэар — кхаш лелаедерий керттера деккар ха.

— КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, хlаьта КПСС Нохч-ГIалгIай обкома сопашика хьежжа совхозий производствени объединене чудоагlача боахамаша дукха болх бу хlанз ялат чуэца кийчо еш,— боьх цуь начальника Д. Г. Завгаева. — Тоаеш а ялат чуэцаш йола техника, кийчьеш а элеваторащ, тараза боахаш, ялат чуоэаргдола автомашинаш. Дукха хlана диеддаш хlанз ялат чуэца кийчо еш ду балхаш чаккдаха. Цхьа бакъда, ялат чуэцаш йола комбайнаш тоаяра тlехьакуьсиш да объединене боахамаш. Цхьайолча совхозашка тоьаш ац комбайнаш а цар вовхалаш а. Из кхоачамбоаппар дlадакхара «Сельхозтехника» объединенеца цхьана лаьрхlа мероприятеш вlаштlехьаьлхай хlана.

Ялат чуэцача болх беш хургlола еррига техника 10 юо, ше кийчон линейка тlа дlаоттае дош деннах объединене чуйоагlача совхозий механизатораша.

Ялата учет лелаярца кхаададенача дешашта къаьстта терках тlабоххийт объединенe. Цу хьакъехьа совхозий керттерча агрономашца, керттерча бухгалтерашца, керттерча экономистаца инструктаж хlа. Йовхо ю чуэца ялат доа ма дара. Лаьрхlа вlашагlъелла комисси я ялат чуэца комбайнаш, автомашинаш шишта тоаьй тьожаш. «1974 шерара хьунаьхам чуэцача болх бе боккьс ениеh», яьнна комиссес шайн знек оттаю тоаь ялат чуэца кийча йолча комбайнашта, автомашинашта, кхыча техника тlа.

— Ялат чуэцаш хилача механизаторгара кха, но вай цlена болх баьб тьожаш бригадира хьахаргда, бухгара [illegible] — отделене управляющие, хlаьта кхугара — совхоза директора, — боах Завгаева. — Цу гlулакхо дикка айбергба механизаторий бехктокхам. Ялат талхаргдоацаш кхоаленаш латт хьаттаьшка. Кхай тlера хьадаххьаше а уьнаш йола обработка а ях ялат пачхьалкхей элеваторашка дlалурга.

Хlанз кхачаш латтача гурахьа кийчача классата хьежача ховлу хьунаькъам дlадахача шера чуйнцачуя кlезигагlа хургбоашага. Из мансотта дикагlа чуэца хьежа беха республика механизаторам.

И. ПОПОВ.

ДИЪ ШЕРА ИТОГАШ

ГIишлошъяр

Доккхий капитальни гlишлош хьаьддаш латт республика городашкаи юрташкаи. Хьалхь заводаш фабрикаш, хьайбаш леладу комплексаш, чуlа аlаш, больницаш, школаш, культура цlенаш, доаш даха ха йолча берий учреждении, культурно-бытовой гlуллакхаш лаьрхlа кхийоля объекташ. Гlишлош хьаьлду городашка дlь ца Iоеш юрташка а, массе шетте бlаргагу хьаддой латта гlишлош.

Ухх тlеххьарча дикъ шера (1970—1973 шш.) пачхьалкхан капитальни вложенеш (мехтохам йолаш) 1135 миллион сомага хlакхьачай, хlаьте хlаьра шера дукхагlа а худ. Цу кийча болх бе йолайдейтай 858 миллион сома мехка керттера фондаш. Хьалхь а ялаэксплуатация дlаоцай 40 промышленни предприятий къаьсткъаьстта производствой. Церна юкъе: Грозненски газ чаккйоаха завод, химически реагентий завод, Вознесенски газ чаккйоаха завод, Малгобекски махках ю завод, Знаменски чхьагlара завод, Урус-Мартанера хlамаш тега фабрика, Алексеевка цlерагlа Новогрозненски мехкадатта чаккйоадача заводера установка — УГФУ, дукха кхинарах.

1974 шера болх бе йолаенай Шалински цементан завод. Iалашоте дукха хьалдьд чуlе цlеноа а.

Республике бахача нахага дlакхачай 708 эзар квадратни метр чуlе мотт е 14 эзар сонгlа квартира, из да массе тайпара чуlе чаргlатонаш йола тlеча цlеношка 60 эзар сонгlа саг наха чуйнанаш, аттеш заран боаха нaха шайл чуlа мотт [illegible] [illegible]

[illegible]

Городашкан юртанашна дукха болх бьаб квартираш гел чуйнаш.

Диъ шера оттадий йолча газ чуйнаний 50,5 эзар квартира, цу дакъа юртанашна 29 эзар сонгlа квартира.

•

Торговли

Бахача нахьа алхаш доходаш дукхагlа хулаш аханрех вар шарагара-шарага дукхагlа хlеду товараш.

Общественни ахча а тlеха пачхьалкхане кооперативни торговле товарооборот 1969 шарада шийсйача 26 процент лаккхъяккхай оррагйе республике 1973 шера (хlанз киелсе мехах).

1973 шера республике бахача хlара сего 1969 шарарчул 23 процент дукхагlа кхаьнд промышленни продовольствени товараш.

Хlара шера дукхагlа дуь бахача нехь дулх, даьтта, шура, фуьаш, чхьаьрий, бlаьмпадахараш, сом.

Городашкан юртанашна бола нах дукхагlа тlедуьлаш, шайн квартираш кийчье беллаб.

Дlадахача 4 шера дукхадукха продукташ 35 процент дукхагlа кхайд, даьтта — 22 процент, фуьаш — 2,2-заза, 18 процент дукхагlа хlоду тlеаьнхьа а чухьахьа а дуьхаду бараргьаш, бога тlарс — 17 процент, мебель — 37 процент дукхагlа.

1970—1973 шерашка бахача наха кхаьд 53 эзар [illegible], 82 эзар радиоприемникаш радиолаш, 70,1 эзар телевизор, 347 эзар [illegible].

Товарооборота структураш шаьа шерра-шера доккхий гуьнаш хуьу — тlа-тlа дукхагlа йола [illegible] лела хlамаш.

Хlара шера дукхагlа [illegible] [illegible]

[illegible]

МЕХАНИЗАЦИ—КЕРТТЕРА ЛОСТАМ

Хоржамашкара хоржамашка

Социалистически юрта боахам мехка хаькъа боахамна лоарх1амег1ара дакъа да. Цунна доаг1ача дакъа кхоач мехка керттерча производственни фондех пхеаг1а дакъа, къаман доходах кхоалаг1а дакъа, паччахьалкхен бюджета доходех 30 процент. Коммунистически партеи Советски правительствас массехьа а къаьстта йоакхов терком кхь яз дакъа дег1аккуьлара.

КПСС ЦК июльски (1970 ш.) Пленумо 1алман ларда т1а отт1ам, Й1аьххача хана лоарх1ам болаш йола юрта боахам дег1абоалабара комплексни программа йиллаяр партиз XXIV съездо нийслаг1ача пятилетскана ера решенешта ларде. Ерригa йоакххаш йола юрта боахама продукци 40 процент дукхаг1а хиллйтар, къахьегама оьсарле 37—40 процент лакхьяр, дукхаг1а йоакххаш йола ерригa продукци къахьегама оьсарле лакхъяра чотах хиллйтар — иштта да нийслаг1ача пятилеткера юрта боахама боллам керттера социально - экономически дехкар.

Иштта дукха продукци йоакхиллтен къахьегама оьсарле лакхъелгаш пачча[illegible] 1алашду юрта боахам техническии энергетически сихаг1а кийчбарца. Укх пятилетка шерашка юрта боахамга кхоачарга 1,7 миллион трактор, 1,1 миллион грузовой автомобиль, 1,5 миллион тракторни прицеп, 531 эзар комбайн; юрта боахама энергетически мощносташта 161 миллион говра ницa т1аккхетарба а 1,5-зза алсамъярга.

Из 1алаьмата йоккха программа толамо кхоачашъеш я. Пятилетка кхаь шера юрта боахама симай 962 эзар трактор, 581 эзар грузовойн къахьт[illegible]ча г1улдаккхашта хьорх1ан автомобилаш, 8,3 миллиард сома мехьа юртбоахама машинаш.

Цхьабакъда из ишьа ионаг1ча тайпара дукхалах кхочамбеш йоаа процесс [illegible], из я дикалга диллача керда, кердачеа кердат1ехеа техника ларда т1а, н1оврагачеа массе [illegible] 1ейма - технически прогресса ларда т1а юрта боахам кхы т1а а техническии кийчбара [illegible]хаг1а йола ц1еп.

Юрта боахама 1шма - технически прогресси керттера лостамаш да; балла оьсарле [illegible] йолча машинийн энергетически средствийн комплексаш [illegible] юкъекхахьара, царна автоматизаци яр; электроэнергез производства г1уллакхашта шераг1а пайда эшар; механизированни балхашта поточни методаш юкъейоалаяр; унификаци универсализаци яр.

Юрта боахаме 1шма, - технически прогресс хилийтара йоарах1амег1ара никъ ба комплексни механизаци. Из машинийн механизмайн система юкъейхьара ларда т1а доц да. Энергетически, технологически, транспортни машинаш [illegible] 1ац машиний системица юкъе, цунна юкъейоаг1а цхьан производственни механизма [illegible] йола контрольно - управляюща, математически, кибернетически устройстваш. Из механизм юкъейоаллйро 1алашдерга юрт боахама производстваa комплексни механизаци елгa.

Цу тайпара керда машинаш машиний системаши укх [illegible] ликвоча колхозаштен совхозаштен. Царех [illegible] т1еракаш йоахаргья вай. Пятилетка диъалаг1ча шера вайга кхачаргья х1арене 150 говра ницa болаш Т-150К яха 80 трактор. ДТ-75 яхача трактора [illegible] керда машин юкъейоала[illegible] йиш хулийтаргья механизаци 25—30 процент х1оаахаг1а хьайбе, эксплуатацени расходаш 35—40 процент х1ежигее, х1аьта иштта [illegible] эшаг1ча лоарх1ам йола юртбоахама [illegible] [illegible] СК-4 [illegible] комбайн [illegible] «Нива», «Колос», «Сибирь» яхa керда комбайнаш [illegible] колхозашкен совхозашкен. Укх шера [illegible] [illegible] 30 [illegible] машин.

[illegible] шекара свекла [illegible] комплекса [illegible] о йиш хулийташ [illegible] система. Цу си[illegible] [illegible] тайпара [illegible] кула[illegible] удобренеш т1ессергаш, механически ура[illegible] свекла чуэна комбайнаш, [illegible]. Цхьабакъда, халахето а, цу техникех пайда 1970 шера 50 сог1а, комбайнаш боахамашка, х1аьта пайда эшаш 3 мера [illegible]. Свекла йоахача боахамашка машиний комплекс [illegible] т1ехьайкса къахьегама формаш [illegible] хаг1а дена лелаьча къаснича, производствон къахьегамах [illegible] [illegible] форма къаста ца довлга.

КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленум хиначул т1аьхаг1а доккхий хувцамаш хиннад юрта боахаме, мехка [illegible] «[illegible]» колхозаши совхозаши керттера производственни фондаш, энергеца [illegible] кийчьйн материально - технически дикаг1а 1алашъелги а уж.

1965 шерашта нийсйча шоана йоккхаг1а хиннай Нохч-Г1алг1айчо машинно - тракторни парк. Аьхa пятилетка кхаь шера республика колхозашкен совхозашкен кхаьнай 2300 сог1а трактор, 1300 тайп-тайпара комбайнаш, 1500 гаргга автомобилаш, 440 эзар тонн минеральни удобренеш, 400 дог1ен хьисапе хий детта машинаши насосни станцеш. Пятилетка кхаь шера лаьтташта мелиораци ярга д1алекхийтад 53 миллион сом. Толлме чакхйоаккхаш латт юрта боахама комплексни механизаци, химизаци, лаьтташта мелиораци яра программа. Цуо ч1оаг1ача ларда т1а дукхаг1а хи а ю. хийна в юртбоахама продукци. 1973 шера дика [illegible] 1965 шерачул дукхаг1а деннар [illegible], иокара сахьте [illegible] процент, совхозаш — 80 процент, [illegible] кхосза, сом — [illegible] дукхаг1а.

Юрта боахам дег1абоалабара [illegible] эшаг1а йола бакх1азо а производствон специализацин концентраци яр, из промышленни ларда т1а боахама. Из процесс толаме дег1ахх боалларен кхеларга, комсийн [illegible] башамаш ледаеча.

[illegible] дальде х1ьттаи [illegible] [illegible] 20 шу [illegible] [illegible] хетадо шо къахьна [illegible] Л. И. [illegible] «Материально - технически [illegible] ч1оаг1ъярга [illegible] эта [illegible] юрта боахам т1а-т1а дукхаг1а индустриализаци ларда т1а [illegible] [illegible] [illegible] диколг[illegible] [illegible] лостано д1аягъ лтара [illegible] ирг1ама [illegible] [illegible] [illegible] къахьегам [illegible] бари д1а-сы [illegible] ч1оаг1[illegible]: «[illegible], производствон [illegible] специализаци [illegible] [illegible] кооперацин [illegible] юрта боахам дег1абоалабаре эттара серг[illegible] [illegible] овлаенгара детеш санна хьатта хилар.

Цу кхьехьаш мера в1аьпт1ехьаргаш къахьегама оьсарле ч1оаг1ъ лакхьелга, продукци дукхаг1а йоаккхилгеш из якхкарга бода мах лохбелгеш, юрта боахамера къахьегам индустриальни къахьегама тара [illegible] доала лоарх1ам [illegible] дехкар кхоачашде.

Кийчо а практически а боккха болх чакхбоаккхаш латт республика юртбоахама, производствон индустриализаци яра, боахамий юкъарча кооперацие ларда т1а специализаци яра. [illegible] хана мехка [illegible] латтача областийн районийн опыт хьа1омаеш хиннаб юрта боахама специалисташи кулгалхой. Моттигера хьал боахама-экономически хьалаш теркал а деш цо йиш валийтай боахамаша шоайла терра лелаеча бу[illegible] ларда т1а производствона концентраци специализаци яра перспективни план оттае. Из план КПСС обкомо республика Министрий Советоа ч1оаг1 а ъ, закон а хиннa д1аяттай.

Цу планег1а хьаргайд, индустриальни тайпара хьайбаш леладу массехк комплекс яле, шура йоахачеи хьекхарг кхоабачеи йоккхийча фермашта реконструкци е, йоккхалгеи технологеи дикаг1а х1аьзарча комплексай боарамга уж д1аккхоачае, цунга г1олла производство промышленни ларда т1а йоаккхинга 1алашде.

Боахама [illegible] эзар юрта хелае [illegible] кхоачарг боала боахамий юкъарча специализированни, комплексаца лоарх1ам г1улакхашта 1ашо [illegible] в1аштт1ехьдоаж. [illegible] кхоабилга в1аштт1ехьа [illegible] боахамий юкъарча [illegible] объединение — 20 эзар бежан кхоабача Шалински, 9 эзар бежан кхоабача Грозненски, 6 [illegible] бежан кхоабача Сунженски объединение.

Хьакхий дуах йоакхилга хургья боахамий юкъара комплекс — х1арено шера [illegible] эзар хьакха кхоабача Грозненски Сунженски.

Специализированни 6 боахаме кхоабарга 131 эзар [illegible].

Нохай-Юртовски [illegible] А. Шерипова ц1ерг1ча [illegible] хозе хьалъеш латт кролий дуах доахаргдолa комплекс, цига деларгья 1 эзар се кролий.

Фуаш г1улдеш [illegible] «[illegible]» оалхазарий дуах доахеш хургья «Птицепром» яха трест. Шера 40 миллион фуъ гулдерга Шалински, Старо-Юртовски птицефабрикаша, Гудермески бройлерни фабрика шера [illegible] тонн бройлерий дуах [illegible]. Грозненски лерг[illegible] шера [illegible] эзар тонн бройлерий дуах [illegible] комплекс.

[illegible] 1600 [illegible] бежан йолча [illegible] механизированни комплексашка шура йоахарга в1аштт1ехьдоаж [illegible] тайпара 16 комплекс.

Шера х1арана 45 эзар тонн комбикормаш арахецаргйола боахамий юкъара 4 комбикормови комбинат хьалъергья республикa.

Боахамий юкъарча кооперацие ларда т1а производствона производствана концентраци яра программа х1ара[illegible] [illegible] йоаль. Болх бе йолайенна «Гойтинский» № 1 йолча шурайн совхозашкара шурий комплексий, уйжамо комплексаш хьалъеш латт «Агагинский», «Лермонтовский», «Грозненский» совхозашка, Чуоттадъ доахаяв жай кхоабе механизированни моттигаш хьалъяь Шелковской районерча «Червленский», «Коминтерн», «Красный пахарь» яхача колхозашка, Сунженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхозе, «Терский» совхозе.

Реконструкци [illegible] йоалаш латт Старо-Юртовски птицефабрикаша. Хьалъеш латт яхха котам 200 кхоабаргйола Шалински птицефабрика. «Грозненский» совхозе болх бе йолабенний хьекхарг лелаеча комплекса хьалларе юрг1а, иззамо комплекс хьалъеш латт Сунженски районе. Доахарий смесаш кийчъяо [illegible] грану[illegible] [illegible] Грозненски, Шелковской, Сунженски, Наурски районий боахамашка.

Юрта боахам дег1абоалабеча кердача этапо д1аддийхар пуна г1уллакхан дарa сферa арахьоккхилгеш кхьача тайпара [illegible]. Цу сферa [illegible] моттиг д1алоац «Сельхозтехника» системо. Объединени, предприятеш дег1аккхур мийлазаштен совхозаштен дикаа производственно-технически г1улакх дар а уж материально - технически 1алашъяр а дукхa. Цу г1улакха [illegible] керда специализированни ремонтни предприятеш, цига бен кредитш реконструкци а ю. Белгала[illegible] тракторашта ремонт [illegible] еш йола мощносташ [illegible] алсам а хьа, шера 3500 [illegible] ергйола д1аккхоачаргъ автотракторни двигателий [illegible] еш йола ремонт — шера 6500. Хьаеш а комбайнашта, хьайбий боахамерча оборудоване, хий деттаеи компресса г1улакх дечеи [illegible] ремонт ю мощносташ. Болх беш а кердa [illegible] а [illegible] [illegible] технически г1улакхду станцеш. Дукхаг1ъяьа [illegible] объединени [illegible] а латтан [illegible] отрядаш, х1анз д1аха [illegible] [illegible] [illegible] хьахаргъа [illegible] д1а [illegible] 100—[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] боахамаш [illegible] объединени ПМК-ена [illegible] [illegible] участки. Монтажни балхий объем иштта санна йоккха хилар [illegible] [illegible] ПМК [illegible].

Материально - технически т1а-т1а дукхаг1а 1алашъю колхозаши совхозаши. Нагахьа санна 1970 шера объединени торгови базаша 28 миллион сома мехьа материально-технически средствш ехкаяе. 1974 шера 38 миллион сома мехьа йоахаргья. Х1анз базанаш дерригача мухьех 25 процент х1ана дац аьнна дараш шоай транспорташ централизованно д1аккхухь колхозаштен совхозаштен. Мухьах дикаг1а д1ахоттазаь хоштадари уж хоржари байхашта механизаци яре духьа йоккха республикански торгови база хьалъеш йоаля объединени. Д1ахо дег1аоаг1ьргья объединени предприятеш г1улакхаш леладу кхы сферашта а.

Объединени цуй предприятеш масса тайпарча балха т1а к1езиг дац колхозашта совхозашта детта а доаг1аш ч1ехдеттан йола кхоачамбоашараш, къоастадаьо [illegible] [illegible]. Объединени коллективий низам т1аьхарiдеш [illegible] дукхаг1а д1ерри шоай г1улакхаш д1акхоачарга дукхаг1а хилийтерга деравд ца 1ен, пар [illegible] кхь, эффективность [illegible] айдра а, юрта боахама 1алма-технически прогресс сихъара дакъа система лоарх1ам ч1оаг1бара.

И. АВАНЕСОВ,
«Сельхозтехника» Нохч-Г1алг1ай объединени председатель.

***

Вай республика боахамашка х1ара [illegible] да [illegible] [illegible] республика «Нива» [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] хаккхьес за [illegible] уж кийчъяра. [illegible] [illegible] [illegible].

СУРТА Т1А: «Нива» яха керда комбайнаш.

Т. АРЧАКОВА сурт.

***

ТЕХНИКА НОВКЪОСТАЛЦА

Укх шера хьайбанта доакъар [illegible] [illegible] эта ча, е ора, комбикорм доацар в1ашаг1а [illegible] 2500 тонн гранулаш, [illegible] тонн сенаж, 3900 тонн йол, 1алашье ехаш я т1а колхоз.

Доакъар 1алашдера в1еш аг1ъелла механизированни кхо звено я х1ана колхозе болх беш. Иштта, Зыртов Георга кулгалду звено — сенаж, Слесарев Александра кулгалду звено — йол 1алашъеш. Табацнов Александр юрта латта звено гранулаш кийчъеш я.

Дукхаг1долча балхашта механизаци яй. Х1аьта уж дерригаш механизаг1а я ду. Иштта, комбайнашка хьекха буц из к1езиг-дукха йоккъелча лаьрхх1ача агрегаташа, силосе хьалх1аш чуэцача комбайнашка ост, цуд т1еъаг1а сенаж йоллача моттиге автомашинашца лафеташ т1адьайкза лалача тракторашца д1адьу. Бьацара масса дахьаш оача автомашиний кузоваш, лафеташ лаьрхх1а хьалъча приспособленеца йоассаю. Х1аьта траншеи чу йоассаь бьацара масса 1отт1аеш С-100 марках йола еза трактор лел.

Гранулаш еш, бьаций хьоар доаккхаш лаьрхх1а пеш я колхозе. Цига болх беш я цхьан сахьата х1арено йиъ бьаь кило грамм бьаций хьоар доакха АВМ-0,4 яха шиъа цхьан сахьата 800 килограмм хьоарe 1,5 тонн гранулаш ю СБ-0,8, СБ-1,5 яха шиъа — диъ агрегат.

Цу агрегаташ т1а болх беча операторашa Завьялов Виктора, Мадаев Зайнде, Исраилова Илмара, Пототин Георге, Ешманов Георге юкъейоалаьча рационализаторски еш [illegible] [illegible] хилийт х1анз цхьан сахьата АВМ-0,4 яхача д1ера [illegible] агрегатеа 800 килограмма [illegible] хьоар дакха. Цунна цхьана торо хуа дукхаг1а гранулаш [illegible] х1анз х1ара сменаг1а [illegible] [illegible] х1ача 15 тонн гранулаш ю уккхаза.

Из хьоккхам кхы а лакхбе йиш йолаш да т1о. Иштта? Х1анз сменаг1а [illegible] мара беха бьацара масса хьет1аи йиш йолаш дац тхо дийнахьа. Кастта из кхоачамбоахар юстардоаккхарг. Цу т1ехьаг1а цхьан сахьата юкъера лаьрх1ача 2000 килограмм гранулаш хийтъе йиш хургья.

Иштта, керда техника, къахьегама оьсарле айъе торо луш йола резерваш бахьа юкъекхуалаш наьха къахьегама хьалаш аттача дахара юкъта могар ду колхоза правлене, специалисташа.

Диъ шу хьалха доагъар 1алашдеча кулг-кара деш хинача дукхача балхашта механизаци яй х1анз. Эргахьккхай доакъар кийчдара технологи я.

А. ДЕРЕВЯНКО,
Шелковской района «Коминтерн» колхоза правлене председатель.

РАЙОНА АГИТПУНКТАШКА

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] агитпункт [illegible] [illegible] ахи бутт ба ца оттанна [illegible]наг1а болх бу. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] веде[illegible] отечаш ю агитатораша. Агитпункта заведующеца, завода парторганизаце агитколлектива кулгалхочоа З. Сагова хов агитацени болх [illegible] [illegible].

Хьалтеха доах завода плана а г1улакхаш а хьача отенд [illegible]. Истола [illegible] тайп-тайпара литература, керда газеташ, журналаш.

[illegible] [illegible] [illegible] нах [illegible] агитпункте 1ода а хьалхьаш де а парг1атта моттиг я.

Агитатораштa хьехамаш духьа эшаш дола литература доаттаду, царга дадоэшйт хьалхашта латта дехкараш. Агитаторашка я ешарг1олча лекцеи [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Нигоджев, М. Гизатуллин. Хьехам [illegible] нах бовш бе ц1ола агитатораш техник -комсомолка Багаева Люба, экономист Л. [illegible], къахьегам 1ллманца [illegible] [illegible] [illegible] йоаккхаг1ол [illegible] А. [illegible].

Къаьстта теркам т1абохийт агитпункто къоначa хоржархошта юкъе кхетама болх бара. [illegible] чакхдоалаш яра комсомольски организаце секретара М. Даскиева доклад йийраэр «СССР Лакхехьара Совет хоржара хьакъехьарча Положенех». Х1аьта А. Шакриева — «Советий 1ердалин социалистически демократин В. И. Ленина хьалар».

«СССР [illegible] къамий политика хотъядара», «Советски патриотизм халкъий доттаг1ал СССР ч1оаг1ален ларда», «Нийсаг1ча пятилетка диъалаг1ча шера дехкараш» яха а кхьайлча а беседаш яй хоржархошта юкъе агитаторашa Берсанова Лидас, Долбенна Танс, [illegible] [illegible], кхычар.

***

«[illegible] доаг1алда1» [illegible] яздаь латт Аьлте-Юртарча юкъерча школа ма1ар т1а. Сага [illegible] [illegible] оттаргйолаш дика [illegible] [illegible] а укх чура агитпункте. Советски хоржамий система, социалистически демократи, [illegible] [illegible] дола литература, х1ана мехка а дунен т1а а хула лоарх1аме событеш йовзара эша керда газеташ, журналаш да уккхаза.

Иштта я района дукха хула хкаг1болча агитпункташка. Бакъда массанахьа-м ма. «Агитпункт» аьнна хьалтеха йоазув доаа Пхьилекъонгий Юрта Совета ма1ар т1а. Пенат1а хьалхьуаа дежурства графи а агитатораш [illegible]. «Дежурство хул 17 сахьат дехьача дена 20 сахьат [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Дежурни воацаь, [illegible] [illegible] луча хьа йоалла [illegible] [illegible] агитпункта ма1арш. Цхьакха [illegible] [illegible] [illegible] чу. [illegible] истола [illegible] [illegible] [illegible], хоржамех доаш [illegible] «Грозненский рабочий» «Сердало» газеташ да. Хьалтеха йоах диъ пунктал латта [illegible] [illegible]. Долла да агитпункташ а мероприятеш журнал а агитатореи [illegible] тетрадь-м. Бакъда мар т1а дай пхьаьхка йоазув-м дац.

Нах х1ана лешар - йоазув хоаш а ма бац эшаш дола литература доаш е да, цоаш [illegible] яьна [illegible] хила мег агитпункта заведующеа А. О. Панеева. Хоаш дац шоашта т1ач1оаг1ьяча участкашка агитатораша фу болх бу. Цуи учет лелаш. Х1аьта агитатораш кертерча дакъе хьехархой ба. Уж дешара шу хьестелоала ха хьат1эоттарах мукъахилаш агитацени болх бе, «мукъача хана-м» цар участкашка беседаш ю. Дикаг1олча агитаторашта а ханлар к1оре хоржархочунга масса бюллетень кхоачарга, къонача хоржархошца масса беседа яй, масса сайре яй.

Тамаша х1ама да из в1алла новкъа доацаш «Назрановский» совхоза Пliевски отделене цеховой парторганизаце секретарь яь. Горчхалов йиш хилар. Из ма яй агитпункта заведующа новкъостал де лезар а актив в1ашаг1атохаш г1о де дехкарийла вар з.

22 мае а т1еxь автотранспортни предприяте агитпункта ремонт еш яр. К1ира дадалехьа йовзаргйоланча-м хьлар из. Уккхаза эша литература, газеташ, журналаш да, оттаь я дежурства графи.

Цунна юкъейода махкь ю завод, хьун боахам, № 432 йола д1а-йха дела механизированни колонна, поликлиника, школа-интернат, АТП. Истола хьалхашка яг1а Наталия Сергеевна Жарова. Цо йоах.

— Укх т1еххьарча хана тхона тайпа болх бир дежурства бу боаг1аш 1ийнача интернатерча Т. Бетракен Я. Арсаваса. Х1аьта агитпункт-м кертерча дакъе лертт1а болх беш я.

Массаза а санна, пенах хьалтеха балха план йоаллий хьож со. Яллац. Из па1 мара йоацача тетрада т1а д1аязъь я. Нагахь санна агитаторо из шийна д1адахье лешаш хуле фу дерга? Цу тетрада т1а я ерг йолча лекцей, беседай, докладий тематика я. Уккхаза д1аязъ ваь 33 агитатор ва. Бакъда царех цхьанне а беседа яьча моттига ц1и йоакххаллацар АТП парторганизаце секретара Х. Торнева а хоржамий участка секретара Т. Жаровайна а.

Из тамаш [illegible]. Агитпункт болх бе йоласна к1ира мара [illegible].

Х. Торнева йоах, — д1адаха ча к1ираг1а уккхаза къамаьл деш хилар КПСС райкома пропагандан агитаци отдела заведующе заместитель Ю. Арсанов КПСС райкома инструктор М. Картоеав. Г1улакх цох доалаpe-м х1ама дацар.

Хоржамаш ду ди хьат1алхача шо к1ира мара за йиссай. Цхьацайолча агитпункташка гучадаьннача кхоачамбоацарашта хьагойт цу лоарх1амеча г1улакха масслахьа лерт1а кийчо ца кьига. Района партийни советски бехктокхама болхлой дехкарийла ба цу балха ладарло еш болчаргара доаг1ар дизза хьа а дийха агитпункташ агитколлективаш болх 1алаьмата сиха тоабе.

С. АЛИХАНОВ.

Ха зехьа йоаяц

Кхаа т1а болх бе йиш йолаш ена ха зехьа йоа ца еш хьанаре кхьехьа ба укх Ленински Советски района КХ партсъезда ц1ераг1ча колхоза кхаш лелаеча бригада болхлой. Коартолаш х1ейийна а бенна х1анз тхьамка рассада д1айот1аш ба уж. Дерригa тхьамка яхе гектара т1а кхедеш хурга укх шера бригаде.

Х1ааьле йиъ сог1а гектар д1алоацача кхай т1а д1аег1ай уккхаза тхьамкий рассада.

Укх шера х1ара гектара т1ера юкъера лаьрх1ача 15 центнер тхьамка чуда дехкар т1ейийна бригада кхаш лелаерача.

КПСС Центральни Комитето Советски Союза беррнгача хоржархошка, гражданашка деъча Кхайкаране доаг г1оадаьккхача бригада къахьегамхоша доаш ду укх шера шоашта хьалхашка латтa дехкараш кхоачашдара мах эхо ца бела болх бе.

З. ХУТАЕВ.

СОЦИАЛИЗМИ ЭКОНОМИЧЕСКИ ПРОГРЕССИ

Социализми экономически прогресси в1ашаг1къоастаюдургйоаша я. Из тахан массанена а гуш йола бахьдар да. [illegible] [illegible] боахама йоккха [illegible] масштабаш, технически лакха боарам, динамичность — цу х1амаца белгалйоал СССР экономика дег1аахара х1анзара этап.

Экономика дег1аахара лакхен темпаш ч1оаг1ен темпаш хьабе болх боацаш наха ца хилар, производство кизисашш эйпаш ца хилар — из дерригa а советски экономика кланаг1а дег1аахарах хьахинар. Цунах латт социзмана лоарх1амег1арча совдениз на1.

Социалистически боахамо толамаш хоахаш хилар тахан бакъданза балащ буржуази 1илмахой а. Масала, «Тайме» яхача газета т1е кешатеха араяьнача шийца статья т1а йоккхача английски экономиста А. Ноува белгалдаьккхад, советски промышленни производства объем шерагара-шерага лакхлюо хилар. Иштта да юртбоахама производство хулалак а. Боашу т1е ц1енош халделла, потребительски товарий ассортимент дикале. «Уж дерригаш а — доккхий ца дарх1а йиш йоацаш дола х1амаш да» — цу денна т1а сонп А. Ноува уйла.

Цхьабакъда буржуази пресса т1а каст-каста нийслу статистика тенденциозни шоай хьаштдолчa тайпарe д1а-юхаа ехкаш авторашта советски промышленностеи юрта боахамех, накопленеи потреблени сфере «боккьонца хиьра гуш йола кризиса белгалонаш» корабоаг1аш, Советски Союз экономически дег1аахара темпаш кхарча совленех «ьынгаб» яхе дуцаш йола статьяш. Масала, «Форчун» яхача америкаски журнала хетадох, шовзтые нигтаяг1ча шерашка хиннa СССР экономически дег1аахара лакха темпаш хьоалаченнай, цудухьа капиталистически экономика нийсйча советски экономика хила сенне кхы д1аккха а дургйоацаш. Из шеко йола тезис бакъдаь хьахьоккхара журналы мичара едай ца хоаш гукьы 1972 шера къаман доход дег1аахара цифраш йоалаш. Советски статистически органий данисег1а, СССР къаман доход 4 процент лакххьенна 1972 шера, х1аьта «Форчун» яхачох, 1,5 процентал к1азигаг1а лакхьенна, «Интернешнал геральд трибюн» яхачох — 2 процент.

Белгала бакъда, мехка месере чукь [illegible] а ца хиннай тайпарa ч1оаг1а йокъало 1972 шера йоккха 1оаткъам баьбер СССР экономикана, цудухьа беррнгача халкъа боахама а ца 1аткъа йиш яцар из. Мехка экономика дег1аахара тенденции хьакъехьа киводаш ара эзхха цхьан шерах бахьан хила йиш еце а, уж е сихъелзо кепайоазон дукха органиш. Экономически дег1аахара боккьонца йола тенденции б1артагера д1аьхаг1ча хина къаман доход дег1аахарах йола данне йоалае еза.

Уж дааннеш укх тайпара ю: вораx1ааг1ча пятилетке вай мехка къаман доход 32 процент дукхаг1а хилар, х1ара шера 5,7 процент лакх а луш. Барх1лаг1ча пятилетке х1ара шера юкъера лаьрх1ача 7,1 процент. дукхаг1а хулар къаман доход. Даладоххарма1а [illegible], ца дуккха сог1а - эзашаг1а йоаш ну юкъаг1а США къаман доход дег1аахача темпел 2,5-зза лакхаг1а я. Нийслаг1ча пятилетка хьалхарча кхаь шера СССР къаман доход 16,4 процент лакхьелар, цуа хьалхаг1а д1аяхача пятилетка ну хзнаца нийсйча цхьан аказзен лакх а луш.

Х1аьта промышленни производство дег1аяргa диллача, укх т1еххьарча итташ шерашка Европан Американ цхьан пхьан мехка мегадац советски темпашца нийсбала. 1974 шера кхы а ч1оаг1ат1а дог тешадеш дег1аеннай советски экономика: арахецa промышленни продукци 7,4 процент дукхаг1а хилар, х1аьта ялатий хьуакъам эттарa лакхаг1а хургба аьнна хийтта-чуа лакх а бенна, 222,5 миллион тоннага д1аккхьачар. Из бар Советска пачхьалкхен (револици яалехьара Росси в1алла ца йийнача а) истори чухь эттара лакхаг1а хинна ялатий хьуакъам.

Ерригa хьееча промышленни продукцега диллача х1анз а США-л т1ехьайнса я СССР. Цхьабакъда производства боарама юкъера юкъ советски темпаш лакхаг1а хилар бахьан долаш т1а - т1а д1амотту. 1950 [illegible] [illegible] [illegible] продукцие объемаца нийсин 30 процентал к1еанаг1а лора вай промышленносте, 1955 шера — 62 процент, х1аьта х1анз — 75 процент сог1а. Гуш йадарна, советски промышленность сихаг1а дег1аххай д1ахьоле буржуази критикаша Советски Союз «Экономически дег1аахара темпашкарча совленех» яьнай яхаш дуцача хана а.

Экономика цхьаналча 1алаьмате лоарх1амеча доакъошка дег1аахара темпай совле кхы а дукхаг1а дог тешадеш я. Х1анз вай мохк США-л хьалхабьинаб чоли болати х1эдара, кхерий к1оо баккхара, хьу яккхара, метала тода станокаш, магистральни тепловозаши электровозаши, тракторaш а ялатаи чуэца комбайнаш а, цементе корашта детта кхагаш, к1адаш а зипаш а, шекар-песок, шура, цхьадола кхы товараш хьадара. Т1а-т1а дукхаг1а д1аммийу мехкдаьтта дахареи минеральни удобренеш хьарени дахьъера Советски Союзан США-неи юкъера никъ. Сибарег1ара керда, й1аьхий мехкдаьттеи гази йоалла моттигаш каравераяро тешаш ду вай мехка энергетически потенциал дег1аахара темпаш лакхеи тешаме, в1аьсег1ена курсашара. Советски йоаттайн [illegible] [illegible] хьаш СССР индустрии цуа арахьара экономически бувзамаш дег1аахара тешаме лард я.

Малхбузехьара энергетически кризис иръеинача хьалашка СССР-аца леладу, конъюнктурни хувцамаш хулаш доаца, в1аши г1ойле йолча тайпара цхьана леладу экономически г1улакхаш малхбузехьарча долерча г1озарий викалашта гучахьа къаьстта лоарх1ам болаш да. Цхьабакъда малхбузехьара белгалара г1озарш цхьана леладу уж г1улакхаш д1ахо дег1адахкара новкъарле е г1ерт, Советски Союзах меттк1аьлеш дуцш цар, юханьчахьа доах цуи арахьарча политико лерх1ераш. Масса тайпарча «кремлинологашеи» «советологашеи» цкъа СССР экономически вохаро кердаг1а йола фактащ я яхаш дуц укх дуне т1а ца хинна х1амаш, масса тайпара доацараш хьадагалуш советски бахтдарех лаьца.

Цу тайпара доацарш хьадагалувцари непадеттари хьанна г1ойле йолаш да? Гучох, антикоммунизмани антисоветизмани позицеш т1а латтарашта, Советски Союзан Европен в1ашаг1къоастае дани лаьраштa.

Вай мехко массехк иттай шерашка хьабенаб кхыча мехкашта б1аьш шерашка бе ца мега никъ. Юхакъоалургбоацаш, масса д1акхьахашкахьа бодача цунна новкъарле е мегадац дуней шин т1емо дахча доккхийча зулмашта а, е й1аьхача хана юстарбакъа лоттабара а, е экономически блокадана а. Советски Союз тахан — дуней керттерча державех ца1, яхетаца йоацеш перспективаи йоагийлача т1ема политика д1аяхьаш кулгалхой болча дуккхача мехкашта хьаштдолаш йола торгови партнер.

Николай ОПАРИН,
профессор.
(АПН).

МОСКВА. Дега чоалхие [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] йолча, дег1а хиннача [illegible] къовсам доаттабеча хана — иштта а дукхача хьача тайпарча а моттигашка [illegible] [illegible] боачара бехар дукх [illegible] [illegible] [illegible]. Каст-каста [illegible] [illegible] ю операцеш бешташ т1ехкончача йоадача, теологически картенка, кемаш т1а, хьачаьа. Цу хана лорашта йоккхостах ду ц1ий дота а дилйта кийчъеча ноалхаша.

Биологически препаратаи кийчъяра проблемаш таламе къастаю геметологеи ц1ий деттарев Института хьалстача лабораторе коллектива.

СУРТА Т1А: ц1ий плазмани хьалъоазаш латт КС-30 яха аппарат.

В. Солнцева сурт.
ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»
[illegible] car1, 4 июнь, 1974 шу.

Шурий продукци — дукхагIа

Грозненски молкомбинато коллективо тIаьхьо совгIа продукци арахецI. Цу санна йолчу Дагестанерчу предприятешца йоржаьча яхье цо хьалхара моттиг яккхарах хьалхарча квартала комбинате коллективана елар КПСС Махачкалински горкомеа горисполкомеа карара кара тела ЦIе байрах.

Уж къахьегама толамаш хила тоьдеш къахьегаш ба комбината болхлой шоллагIча квартале. Уьш дешоцца чIоагIа лог дIоэдаьлла Iомадеш ба цехий, участкай, бригадий болхлой берригача харжархошка, Советски Союза [illegible] КПСС ЦК дах Кхайкарла. Социалистически яхье хьакха лаьттача болхлоша СССР Лакхехьарча Совета хоржамаш дулача денга, ханал ши кIира хьалха, ялх бетта план кхочашъяра беррига болхлой тIаьхьехаш ена предложени массара раьза а йолаш хьаллалдар.

ТIаийна социалистически декхараш кхочашдеча комбината коллективо дахха толамаш лог тIоэдоахаш да. Пхе бетта чула 21 мас кхочашдьяй цо. ПланагIа лаьрхIачул совгIа цара а хийца анахала яьккхай цо 250 эзар сома мехала тайп-тайпара шурий продукци.

Дукха балхаш даьд комбинате цехашта, участкашта реконструкци еш. Укх шера хьерда оттаьй цIа шура чуйолча кхо эзар штуцана расфасовка еш йола лини. Шура чуйолча кхаьхата пакеташта расфасовка ю ши аппарат а оттаьй.

Хоржамаш хулача денга хьачалехьа комбината болхлоша специалисташ дош денаьд тIов чубола кхаьхата пакеташ арахеца болабала. ХIара кхаьхата автоматически лине дIарахь чу 250 грамм йола ши эзар тIаь кхаьхата пакеташ [illegible].

Комбинате [illegible] къахьегама белгалбаьнна ба Къахьегама ЦIоча Байракха орден [illegible] Магомадова Шарипата кулгалдеча бригадера болхлой. [illegible] Юлиева Марье кулгалдеча бригадас а. Дика къахьегаш ба аппаратчица Сурикова Ирина, [illegible] Бойко Иван, лаборантка Кравцова Таисия, кхы дукха берриш а.

Я. БУБНЕНКО.

РАЦИОНАЛИЗАТОРАША — ПРОИЗВОДСТВАНА

Октябрьски революце ордена лелаеча «Красный молот» завода механизаце отдела инженерно-технически болхлоша А. А. Касинцева, А. П. Лиципкова, В. Е. Попова творчески бригада вIашагI а елла 1973 шера 4,5 эзар сом пайда бергбола 4 рационализаторски предложени кийчъе, завода кхача болхлоша кийчъьача рационализаторски предложенешта технически документаци кийчлеча новкъостал де, рационализаторски балха завода къона болхлой дукхагIа юкъеоза декхараш тIаийцадар.

Чакхдаьнача шера фу кхагIдаьннад творчески бригадана?

Цу шера комплексни бригадо 8 рацпредложени кийчъьй, царех 5 рацпредложени производствана юкъеяхьарах 6,4 эзар сом пайда баьнна, балхагIа дIадолаш дола 2962 нормо-сахьат яхадаьд.

Рационализаторски балха юкъе хьинаре дахъа лацарах, 1973 шера эттара дукхагIа рацпредложенеш кийчъярах ВОИР Нохч-ГIалгIай областной советов областной совета Президиумо «1973 шера дикагIйола творчески бригада» яха вымпели 200 сом ахчан премиц елар А. А. Касинцева кулгалдеча творчески комплексни бригадана.

Республика дукхача рационализатораша «1973 шера изобретательстван рационализаци отличник» яха значокаши хIаранена 50 сом ахчан премиш елар. Царна юкъе ва хьинаре рационализатор, сталелитейни цеха модельни участка начальник Знайченко Николай Петрович.

Николай Петрович рационализаторски болх бе волавенна 1958 шера. Духхьал тIеххьарча барх1 шера цо кийчъьйна рационализаторски предложенеех 10 эзар сом пайда хиннаб предприятена.

ДIададахача шера Н. П. Знайченкос кийчъьь 10 рацпредложени производствана юкъедаьхарех 2,6 эзар сом пайда хиннаб предприятена.

Бахача наха вIаш йола слесарий толаш еча модельни участке дахчен конашш кера цIенден, шаьрден дукха хаа йоаро. Цу гIуллакха а Н. Я. Литвиновца цхьана рационализаторски предложени кийчйир Николай Петровича. ХIана из фрезерни фрезерни станока тIа [illegible] кхочашдьд. Шера 1040 сом пайда ду цу гIуллакхо.

Шийна йоккха балха опыт, знанеш кхо на еш къоначча болхлошта дIалу Николай Петровича.

В. ЛОБАНОВ.

Сурташа дувц

АЛМА-АТИНСКИ ОБЛАСТЬ. Казахски лаьтта ледадаре Iилма-техника института Iилмахой гурахьен бIаьстан ялхьен дуьна кIии шерда а лаьха хьуваьжи душ дола а сорташ хьадарa болх беш ба.

ХIана Iилманхоша болх бу кхи дикхача ластай хIара гектара тIара 80 центнерагIа 100 центнерага кхаьчалла хьуваьжи дуьна гурахьа дуьна [illegible] сорти хьадара.

Гурахьа дувча кIии перспективни сорташта [illegible] Казахски ССР Iилмай Академе ботаника института Iилмахошца цхьана. [illegible] бораллер К. [illegible] Iилмай [illegible] гIойла лаборант Г. П. Ушакова.

[illegible] сурт. ТАСС фотохроника.

* * *

Форда чурча мехкдаьтта промыслоеш гIулакхи дейше бенаха болх бош я «Гипроморнефть» яха Бакински Iилма-тохкамеш проектни институт. Укхаза утташ форда чурча мехкдаьттагIазбой проектеш.

СУРТА ТIА: [illegible] а [illegible] — Мехкдаьтта ТIай. Из хьаьгиньи «Гидроморнефть» яхача институте оттаьнча проектегIа.

Ю. Раддда сурт, ТАСС фотохроника.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ЗУЛАМЕРЧА САДОАХКАЧА ХIАМАЕХ ЛОРАДЕ ХЬАЙБАШ

Май бетташара октябрь бутт хьалтIокхачаьча вай республика районашка махахи хьайбаеш дукха лепт цIий Iувда мозий: комараш, гор-мозий.

Нохч-ГIалгIайчен зiьрача дра Тийркан цукак дIадаьнача [illegible] яха Надтеречни, Наурски, Назрановски, Шелковской, Гудермесски, Шалински, Грозненски районашта [illegible] совхозашта кхаю. [illegible] догIа [illegible] дайча лайх [illegible] хьаху [illegible] дола а да[illegible] Дукха[illegible] йола [illegible] оттагIа ете отт. Цар чу со [illegible].

Дукхача хана латтача йIовхало, шортта тIоадаа хиларо цIий Iувда садоахеш хIамаш дукха ебара, догIазатара дика хьалаш хулийт. Лоамашта юкъа а лоамашка а ядача республика районашка гIувнашта, юхе, додача хин бердий Iи долчаь, хьуний кIотаргий тIунача моттигашка а хьаху уж. Ишттa царна еба дика хьалаш да хIара шера вай республике дукхагIа хулаш йоагIа, хаддайза хий латта дуга дIалийна моттигаш а.

Ахкан зIамалахь дукхача колхозашен совхозашен хьайгIанашка дажа дIалаш хьайбаш. Цу хана хьайбаех дукхагIа лет гор-мозий. Из бахьан долеш шура лаьгIьа доахана, къоначa хьайбашта дергIа йуал тIаквета. ДIададахачо шерашка Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхозе шурен дукха дукхагIа дайхар дукха хьайбаш [illegible] [illegible]. Колхоза кулгалхоша деррига дир: хьайбай продуктивность лакхъяра дIайийнача мошачз бода тIа доажадир доахан. Цхьабаькъа, цу хана хьайначa гор-мозо хьайбай сатем болабьбар. Гор-мозо дийнахьа комараша сайрийнен сатйна дожийтацар доахан. Из бехьен доэш дукха шурен тIакхета дуйна дукха шадедар боахаме.

Йокъал оттарах, августе гIомарий арара массехь да Iуя Тийрка йисте дIадигар колхозо. Шин бетта цу жех чIоагIа ледар [illegible]. Жа гIиндаьхар. Из [illegible] гIулакх [illegible] пайда лаьгIа [illegible].

[illegible]

Сунженски района колхоза [illegible] [illegible] дIадугIа [illegible] ца моттигашка. [illegible] [illegible] [illegible] пайда [illegible] да. Цхьабакъда, июнь болабелча дола август юкъе кхаччалца доахан чIоагIа лет гор-моза.

Шийна Iувдача шерех хьуздуга дажа ца дажаш дукий ха дIаьху хьайбаша кIотаргашта юкъе. Из бахьан долаш цергIа дарстад доахан. Шортта буц йола уж моттигаш юта д юташ буц кIезигагIа йолча Iаьрдача лоамашка хьалеш доахан хьайбаш лелайераш.

Лоамашка уллаче [illegible]

Юртовски района колхозаш [illegible] хьайнача [illegible] тача шоай хьайбаш [illegible] лоамашка дохаде дIакхуьл Кхьметтел цига, форда тIара 1000 метр лакхе йолча моттигашка а, август боахша гормоза чIоагIа лет хьайбаех.

ХIаьта иштта цIий Iувдача хьайбаех латаргаш совгIа цу зенерча хIамаша лазараш дIахьа кхухь.

Академика Е. Н. Павловски шийна балха тIа хьахьекх инфекционни лазараш дIа-хьа кхухьаш мел доккха зулам ду горюша. Гурахьа [illegible] бирски язва, туляреми, поимиелит хулийта возбудител дIа-хьа кхухьаяге. Ишта дукха лазараш дIа-хьа кхухь ка мараша а.

Вай Нохч-ГIалгIай чу дукха бийбаб гор-моза. Цхьабакъда, цар фауни физиологий зоне дуhIа а доалаш доагIача гайпара язи. ХIаьта а царна дукхал къоеаш лоттабе пхьайола гор-моза а. Эггара хьалха де цо да ушалаш йолча моттигашкара дахьтта доакъадар, дIамигIамарч дIадахар, дукхача ирадка хьахула беьцаш цигIа а юеи. Къмарашта цар дIачикашта дукхьа фермашта йола, хийнаш ерт а еза гектаре 760 грамм хлорофос, 0,8—1,0 килограмм хлорофос, ... кхийраш (инструкци хьежа). [illegible] самолеташца обработка ца хила нормаш шозза дукхагIа хилийта а мегаргья.

Ара дежача хана цекан ко марех, гор-мозах, кхымрех лорадеш [illegible] хьайба [illegible] обработки о еза 1,5 — литр бензинпа эмульсе 3-процентни раствор яьен доккхача хьайбана а [illegible], дIамагIа лаьтта — [illegible]. Из обработка хIара шал-шоллагIача дийнахьа е еза.

Цу дерригеша тIа ду хьайбай продуктивность эша ю дIайIара.

Т. ВОЙИК,

ветеринарни Iилмай кандидат.

[illegible] — Мартановски района «Самашкинский» совхоза цхьоьлагIча отделене оахаш 2275 гектар лаьтта да. ХьетIавтара яхка.

Дика хиннад гурахьа дайна ялат. Гурахьа культураш дIайина лаьтта 1150 гектар а укхаза.

Дикача хьал тIа я бIаьстен йийна культураш а. Найсача мугIарех хьалтIаьнна латт кхажкIаш, шекара свекла. Цу культурашта оасар де, культиватор токхае болабеннаб механизатораш.

Тракторно-кхаш лелаеча бригада бригадираш Ахмадов Дашмалаца цхьана хьадоагIар тIо дахьен сехьен шекара свекла йийна кхаш декъаш бодача моккъа.

Геттара Iуйрийна дар из. Цхьабакъда, тхоа дукха хьалха бахьа шоай гектараш тIа къахьегаш боахкар кхолмех. БIарг маккоачча тахьна дIаух тай техача санна нийса [illegible].

Ахмадова яхачох бригаде тIаьх итт саг ва.

— Тха бригадера шах къахьега Iема а халонех бIу ца къокабеш а ба, — йоах Дашмала. — ДукхагIа бараш йоккха опыт йолаш, дуккхача шерашка къахьийга ба. Цхьабараш шоай дезалхой а кхувл кхаш тIа. Ер кхоалагIа шу да Вахидовгiар Заме, Сумане, Любас, Рубате цхьана къахьегаш. Цар участкаш вIашн юхе яда. КхоалагIча гектара тIа оасар дахь бозла гарга ба уж, ...[illegible] мара йисаш.

Хьинар айдаь къахьегаш ба шенара свекла лелаераш Батыргириева Майма, Сусарова Халипат, Ахмадова Айзан, кхы [illegible].

[illegible] йоаш хьелаьер механизатораша. МугIараш юкъе хьалхара культиваци хьй цар.

Шекара свекла дIайийнача гаьна йоацаш хьажкIаш а. Уж лелаеш отделене кхоъ механизированни звено я. Царна кулгалдеш, из культура кхеш дуккхача шерашка йоккха опыт Iоаль Хаджиев ТIаус, Адеев Ахьмад, Ушаев Даша ва. Цу коллективашa дукха къахьийгад хургболча хьувкъена тешшама дарл йоллара. Механизатораша оалаш махиллара, хала лаьтта дар, хIаьта а юха на боалаш тIа...

КУЛЬТУРАШТА ГIУЛАКХ ДУ

...тIа къахьийса цар котало яьккхар. Гурахь 770 гектарах хIаране тIа 300 килограмм минеральни удобренеш яхкар. Къаьстта теркан тIабахийтар культураш дIаеле лаьтта кийчдера. Маккаш тIехьа а долаш шозза культиватор яьккхар.

Уж балхаш дика чакхдаха аьттув хилар бригадаша, звеноша шоайла тIахьожам лоаттабарах, хаинахьа кхоачамбоацараш гучадахарах.

Укх шера а иштта бу укхаза из болх. БIаьстан культураш дIаювча эша техника а лаьтта а мишта кийчдаьд хьожаш шоайла дIа-хьа нхар механизатораш, агрономаш. ХIанз лаьтта лелалара культура мишта хьежо лаьрхIад цар.

ДогIаш дийлахчул тIехьагIа хьажкIашца цхьана чIоагIа догIаух оасар. Механизаторашта деррига низаш оарцагIахьад оасар дIадаккхара. Ерригача хьажкIашта хIаиале хьалхара культиваци хьй отделене. Хадданза хьалхара моттиг лелаеш уж балхаш дика кхоачашдеш хьавоагIа тракторист Хаджиев ТIаус. Итт ди даьлча минеральни удобренеш товсаш шозлагIа культиваци е дерхI механизатораша.

Пятилетка дигьлагIча, къоастамбеча шера хIара гектара тIера фуалльхача хьажкIий 30 центнери силоса 200 центнери яккха дош деннад хьажкIаш лелаераша.

Йокъал йолаш [illegible] хьалашка атта [illegible] да. Цхьабакъда, из толамаш кхочашдара уйла тIаьхийта ба уж. Цу хьакъехьа хIанзле дукха даьц, хIанзчул тIехьагIа да дезараш дукха доага кхотаду.

— Тха отделене хий дахаш 150 гектар я, — йоах Ахмадова. — ХIанз цу кхашка болх беш догIан хьсапе хий [illegible] шиь дождевалка, цаI насосни станци я. Шийна декхарех дика доархIабу тракторист Джафаров Алмая, поливальщик Белиева Азиан.

Насосни станцена гIулакх деча Оздоева Секинатах къаьстта ала лов. Ер дигьлагIа шу да цу кхалсага трактор лелае. Хадданза шийна нормаш тIехьхоачашдеш хьайоагIа из.

Г. ГРУЗИН.

Къахьегама совгIат

Мехка беррига[illegible] хошка, гражданашка КПСС ЦК дах Кхайкарал чIоагIа раьза хинна хьалдацана СССР 50 шу дизара цIерагIа Грозненски химически комбината болхлоша хьинар кхо на деш къахьег укх денош. Цунга хьежна дика да цар производствена толамаш. Товарни продукци арахецара пхе бетта план ханал ялх ди хьалха кхоачашйир цар. ПланагIа лаьрхIачул совгIа арахийнар цаI-ах миллион сома мехаха тайп-тайпара химически продукци. Арахеца продукци мехкахе яккхара пхе бетта задани а 26-ча мае кхоачашьяй комбината коллективо. Укх бетта чотах цо [illegible] эзараш сомий мехаха товарни продукци.

Уж толамаш доахаш маьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Чингариев Заинды Хусейнович керте латтача, полиэтилен арахецача цеха коллективо. Пхе бетта задани совгIа 300 эзар сома мехаха продукци ара а йийна а [illegible] мох бетта шоллагIча декада чотах тIьехьеш я из. Иштта дика къахьегаш я укх бетта календарегIа ах миллион сомий сома мехаха спирт-арахийцача Дронкин Владимир Михайловича кулгалдеча цеха коллектив пхе бетта заданеl совгIа 1200 тонн фенол арахийцача Нирков Валентин Иванович керте латтача цеха коллектив. Шоай къахьегама толамаш химикаша хетаду СССР Лакхехьарча Совета хоржамаш хулача дезача дена.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЧЕЛЯБИНСКИ ОБЛАСТЬ. Бердински районерча «Воровой» яхача [illegible] совхоза механизатораша укх шера дIадийнад 18.000 гектара тIа ялташ, 3.400 гектара тIа хьажкIаш, 1000 гектара тIа горох. К-700, Т-4 яхача тракторашта кхьана 38 агрегат а [illegible] дIадуьйна болх беш. Цар дIадуьйна [illegible] ды минеральни удобренеш товсаш, культиваци ея а лаьтта [illegible] а йола СЗС-2,1 яха норда сеялкаш. Сеялкашта болх байтаф тракторист ва. Деррига дIалувча хлатех кхоалагIа дахьа бола тIаIаIагIа [illegible] сан дахьа оахам тIа дIадуьрт... цу гIулакхо новкъостал ду хьалагIа бола [illegible] да бохабайтара.

Болх дика бу беррига механизатораша, дийнахьара задание тIехххоачашъю.

СУРТА ТIА: хьалхалаттарчуи [illegible] отделене механизатора коммуниста А. С. Ковальчука дIалуш ю профсоюза рабочкома председатель В. В. Гурьянов. НоргIа 40 гектара тIа дIаде дезаш дола ялат во сеялкагIа 62 гектара тIа ду.

Е. КЛИПИННЕРА сурт. ТАСС фотохроника.

ЛАКХБЕ ГIИШЛОНХОЙ БЕХКТОКХАМ

ИсланагIча пятилеткагIа вай мехка хьалъергъя Iалаьмате дукха гIишлош. 1971 — 1975 шерашка уж хьалъеча дIайохийтаргья 501 миллиард сома мехаха капитальни вложенеш, уж хул Советски Iаьдал эттача хьалхарча 45 шера дIаяхийтараш мисcел. Уж декхараш кхоачашдеча мамогга капитальни вложеней эффективность лакхъе езаш хилар, дерга дIададахар сккагIа юкъаметтаоттале дезаш хилар, капитальни вложеней хIара дIададахача сома лаьрхIача арахеца продукци дукхагIа хилийта езнига белгалдаьккхад КПСС XXIV съезда решенеш тIа. Цудухьа цу гIуллакхи накаддаш тIахьожам лоаттабу партийни советски органаша.

Хьал а яь болх бе йолайлийтад 3280 моттиг йола школаш, 2325 моттиг йола берий бешамаш яслеш. Грозне хьалъяьй 38 тика, бытови гIуллакхаш ду 15 предприяти. Республике а Грозне а укх тIеххьарча шерашка хьал а яь эксплуатаце дIаеннай тайп-тайпара йоккхий промышленни объекташ: шера 600 эзар тонн цемент арахеца Нохч-ГIалгIай цементни завода хьалхара агIа, бIаь эзар котама лаьрхIа йола Староюртовски птицефабрика, «Чечингражданпроект» проектни института вагни, машинаьхьа стакнера сортировочни почтамт, трамвайни депо хьалхара агIа, бIаь менгий дIаоттабе йиш йола туббольница, хийнахьа 500 саг тIаийнаш йола поликлиника, парафин арахеца А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкаьтта чакхдоаккхача заводера установкай комплекс, В. И. Ленина цIерагIча заводера дизельни довгора карбамидни депарафинизаци ю установкай комплекс, кхыйола дукха объекташ.

Укх тIехьарча кхаь шера Грозне хьайдаь 300 эзар квадратни метр цIенош, керда вахар дийлад 7745 дезал [illegible] юкъа лодальни помещенешка, шарийни цIенош [illegible] хинна 800 дезал кердача цIеношка баха ховшабаьб.

Хьал а яь болх бен я 120 эзар кубически метр мощность йола очистни сооруженеш. Республикерча тIишлошъеча организацеш бала догIайолаяра хьалъяьй шера 265 эзар кубически метр продукци арахеца растворобетонни узел, 600 автомашина лаьрхIа гараж, «Чечингсельстрой» трестера 1700 тонн цемент чуйола механизированни склад, хьалъяьй ПМК, СМУ-на эша массехк опорни пункт, кхыйола объекташ.

Хьалъяь объекташ дукха хиь а уж пайнгIа дIайийча кхоачамболаш яц, хоал я капиталловложенеех пайда эцара эффективность. Пятилетка кхо шу хьайийча капиталловложенеех пайда эцара план 91,5 процент мара кхоачашъяьйц. ГIишлой-монтажни балхаш деча пайда ца эцаш дисад 26 миллион сом. Болх бе йола ца йолийташ йиса керттера фондаш 106 миллион сома мехаха я, цу деакъе дIададахача шера йисараш 59 миллион сома мехаха а йолаш. Из гIулакх чIоагIа Iаткъад города экономикана. Ерригa республика хьанийнача а иштта эсала да капиталловложенеех пайда эцара.

[illegible] планагIа йиллача хана болх бе йолаялийта езаш хинна мощносташ болх бе йоаш ца ялийтар вай республика экономикана Iаткъа ца Iеш вай мехка халкъа боахама дукхачи доккхой балха Iаткъаш хилар, хIаной дар-шоаф агIагIа тIа кхачарна дIа ца луш юс продукци.

Укх пятилетка юкедисача шин шера Iалаьмате доккхийй белктокIамеш декхараш хьалхашка латт гIишлонхошта. Пайда ца эцаш йисараш а тIехьа дIалаьрхIача планагIа пайда эца безаш я 200 миллион сома мехаха капиталловложенеш. Болх бе йолаяллийта еза А. Шерипова цIерагIча заводера шоллагIча блока Г-39-40 яха установка, лакха дикал йола машиндаьтта арахеца установка, Н. Анисимова цIерагIча заводера каталитически риформинга установка, мехкдаьтта чакхдоалача заводашкара шозлагIа укх пайда эйбу блокаш, драмтеатр, цирк, широкоформатни кинотеатр, бIаь машина лаьрхIа троллейбусни депо, кхыйола объекташ. Шалински районе болх бе йолаллийта еза 200 эзар яххача котама лаьрхIа птицефабрика, 600 эзар тонн цемент шера арахецаргйола цементни заводa шоллагIа агIа, Карабулакски карьерни завод, кхыдола гIишлош.

Укх шера города гIишлонхоша дош деннад 120 эзар квадратни метраш чухьахьа доаш нана чубеха цIенош хьалде, 2560 моттиг йола школаш, берий бешамаш, яслеш, больницаш хьалъе, 270 автобуса моттиг хургйола гараж дистенкхе, ялх эзар квартире лей чуйолла, [illegible] билхаш де. Из хьалъе езача дукхача гIишлоех дукхьыл кхьа дикъе мара дац.

Укхаза хьалхашка отт укх тайпара хаттар: хIанд кхочашъян гIишлонхошца пачхахьалкхен задани капиталловложенеех пайда эцара планий MалагIа ноагIаш да капиталовложенеех пайда эцара эффективность лакхъяра? Уж дукха да. КПСС XXIV съезда, КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума решенеш тIа белгалдаьккхад бизза кхомбеш капиталловложенеех пайда эцига, керттера фондашта производственни мощносташи сихагIа болх бе йолайолийтига. ХьалъеI йола гIишлош дукхагIа хиларга хьежжа хьахьожаьча средствоех дикагIа пайда эцара дола декхар хьалхашка утт. Сиха техника догIаудача хьалашка гIишло хьалъю ха бIаьх хе лу къалу машинаш, оборудовани, технологически процессаш, цуна дувзаденна шарех эффективно пайда эцаш йола ха а кIезигл у. Керда машинаш, конструкцеш, керда технологи хьарех пачхахьалкхена хила безаш хинна пайда ца хулаш бис. Масала Староюртовски птицефабрикана проект оттаеш а фабрика хьалъеш а дукха ха яьккхар. ХIаьта 1971 шера ... хьалъяь яьча дукха узлашн конструкцеш хIанзара хано дIамийлехара йоаш къаелар. Фабрика хьалъеча тIехьагIа кхы тIа ахча дIа а дохийташ дукха балхаш юхаде дийзар, оборудовани хувца дийзар. Вай республике иштаь гIишлош яц йиллача хана хьалъяь яьхка.

Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене объекташка болхлой ца тоьарах, а цхьайолча хана лаьнбетона конструкцеш изделеш на хиларах дукха балха ха йоаю. Юкъера лаьрхIача цу управлене хьалъеча хIара объекта кхочаш 30—40 гIишлошо мара хIаьта управлене коллектив хьалъер 500 объект я. Цу вIашагIа уж гIишлош хьалъеш толаш боакхкалургба ала йиш яц.

Хьалъеь да йоалаш дукха гIишлоша чакхдаханза дукха гIишлон-монтажни балхаш хиларо керттера бахьан да сумарни систени мехех шера йола капиталловложеней боарешн соотношенеш тохкар. Масала, Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене хьалъяьлеза йола гIишлош 80 миллион сома мехаха я, хIаьта шера бизача низага ю болх бича ю кхоачашде йиш йола гIишлой-монтажни балхаш 50 миллион сома мехаха мара дац. Из бохь тоабара де дезар фуд хьаьа, из да хьадда йолча объекташта материальни нахьен ресурсаш тIа а ерзаьь уж хаинахьа эксплуатаце дIакулла. ХрафикагIа хIара гIишло тIалашъе еза финансовни материальни средствашца. Из [illegible] управлене гIишлош хьалъеча.

Дукха моттигех [illegible] цхьайола объекташ хьалъяьхьа мел хийнача капиталловложенеех 20—25 процент хьожае езача 9—10 процент мара ца хьожаеш. Цухуьа [illegible] хиннай дукхха тIехьаяла уж хьалъеь да йоалаш. Царех да Грознера цирк, драмтеатр, «Грознефтегеофизика» трестон 129 квартирни цIа, гимнастически зал, бен ду бассейн, кхи дукхха а объекташ. Цхьа объект доза чакх а ца йоккхаш хьахинца ахча, материальни къаьгатани ресурсаш дIа-ноелхаш хилараха доккха зе доал, мехха езагIа хул гIишлош, йистеяла дукха хIама ца [illegible] дола гIишлош сихагIа дIалуш ала еза, хулалбе бола пускови объекташ хьалъяра. ХIанз цу тайпарча гIишлоех я геофизика цIа, очистни сооруженеш, трамвайни депо шоллагIа агIа, авиаторий цIа, Чуьнски улицагIара цIа, наха чубаха хьалдеш дола цIенош.

Хьалъю гIишлош сихагIа йистехкара шерра юкъекхувла еза индустриальни метод. Цу даькъе керттердар да йоккхий блокаш вIашагIъеххаш цIенош хьалдар. Механизированни поточни способагIа хьалду уж. Вай мехка промышленни объекташ цу методагIа 50 процентц наха чубаха цIенош 70 процент хьалду, дIаьта вай республике цхьа процентал кIезигагIа хьалду уж. ХIаьта уж хьалъяра мел эша гIишлой материалаш арахеца заводаш а республике, цу гIулакха мел эша хьалаш долаш да. Из Iалаьмате пайдане хIама да. ДIадолийча металл кIезигагIа эш, ненаш доттача дIайолийта материалаш 10 процент кIезигагIа эш, хIаьта хьув материалаш — 30 процент кIезигагIа йоаш. ГIишлош хьалъеча сихдара боккхача лоархIаме да гIишлон-монтажни балхашта, лаьттанца деча балхашта, бетонни, вышибетонни, монтажни, отделочни, погрузо-разгрузочни балхашта механизаци автоматизаци яр.

Иттех шу хьалха цу балхашта оаш техника яцар гIишлош хьалъеча. ХIанз из маьшна йолаш я: экскаватораш, скреперш, бульдозераш, дIаюза лела кранаш, кхыйола техника. Цхьабакъда цунга биезза болх байтац, шин смене ца болх бе безача механизмаш 4—5 сахьата мара болх бац.

Капиталловложеней эффективность лакхъяра керттерча хьалех хаI да проектировани дага тоадар. Проект оттаеча хана дерде лузна еза объект хьалъеча дIайохийтаргйола дагIа конструкцеш, керда гIишлой материалаш, гIишлон балхаш деча юкъеяхьа еза стандартизаци механизаци. Цо тоъа хулийтаргья гIишлош хьалъеча дIайолаха капиталловложенеш кIезигъе, цуна цхьана цун эффективность лакхъе. Проектни документацеш хаинахьа хьекхачаш гIишлошъеча, кастхаста уж хувца дезаш дац, цхьадолча дакъе цунца дувзаденна да гIишлош хьалъеча дIадодар дукхагIа [illegible] я. Уж сенна дола кхоачамбоацараш кхы дукха а да гIишлош ечь. Уж цIендаь дIадаха деза.

Къаьстта боккхача лоархIаме гIулакх да боккхама расчетагIа бригадаш болх бе йолайийтар. Цу методагIа Грозне болх беш ворхI бригада мара яц. Бригадни методагIа къахьегача гIишлонхошца боккха пайда лу. Цу бригадашна къахьегама оттаргIа кхачахьарчул 20 процент лаккхагIа я, гIишлош хьалъерга дIайода ха 10—16 процент кIезигагIа я.

Вай республике капиталловложенеех пайда эцара эффективность лакх а еш пачхьалкхен плани тIаийна социалистически декхараш толамца кхоачашдеш я «Чечингсельстрой» треста, № 7 йолча треста монтажно-гIишлошъеча управлене, Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене СМУ-3, СМУ-7 коллективаш. Цар опытах бизза пайда а эцаш социалистически яхье хьалхалаттарашца нийсъяла еза ерригa гIишлошъеча организацей коллективаш.

Х. САЛТАКАНОВ,

КПСС Грозненски горкома шоллагIа секретарь.

ДОАЗОП ДЕХЬАРА

ИНДЕЙЦАША ДIАДЕХ

Индейций — могаукий группа Адирондак ххача лоамашка, Нью-Йорка штате къалбаседехьарча дакъа тIе лагерь а тоха цига еший. Европейцаш Къилбаседа Америке чухьалхале хьалхагIа шовй дай ххабьбача тайпара, шовй хьаьсарча латто шоьш ххоабаргболга дIахьокха дага ба индейцаш.

Индейцаш урагIаьхайтай тIаIолла даь укх тайпара йоазув а долаш йола байракх: «Е район — законни аборигенник бокъонага хьежна могаукий доалахьа долча хьаттаи дакъа. Тхо, могаукаш, юхадаьккай тхоай хьамсарча лаьттаца. Кхыча индейций новкъосталца къамай ххуврч хьаберзба оаха шовй къамаи культурага, обычешка, традицешка хьежна бака безам болча хIара в берригача а индейцаштев.

Байракха тIа латтача харто хьахьокх юкхьашца сенека, онейда, онондага, хIаьта иштта могаукий фут бола индейцаш баьхача. Онтарио ххача Iамагица къулбехьеягахьа улла район.

Индейцаша хIадех, шу лаьттайна йола бокъо могаукашта юхе тьалулгаь. Цаь хьаккхайкалу: «Е лагерь хьаькй никейшеш электричество йоацаш, оха доалаш. социальни новкъостал да эшаш ххьахкха кху тайпа новкъостал доацаш боахалургболга дIахьахкхар духьа. Цхьан хIаннора тIоашта новкъостал дар дац оаха кIайчаргара — тха гIулакх хоашта юкъе из гIертар».

Цу группа ваьхаб Луис Холла корреспондентаца хьаькхайкадаьд, шай группа доаккъашкой маьрша уйла йолаш ба, цхьабакьда, нагахьа сецаш эшаргхуле духьалъоттаргахь тхо» аьнна.

Континента вокх йистена Вашингтона штате, массаь а гIага даьхача индейски футайпаша хIахо а латтабу новкъаш йIаьххача хана чкъьарий дахара бокъо яккхар духьалоаттабаь къовсам. «Рейс релейшна оппортеро» хоаш бу, США Лихехьерча судо 1854 шера кулгаш яадаьча договоро шоашта цхьанкха духьале йоацаш хишкара чкъьарий даха бокъо енавр яхаш болча индейций та доаккхаш соций бьболлашахьа а, моттигерча Iаьдалаша царна ишь бехкаш хилара.

Э. ШИЛЬДС,
ТАСС корреспондент.
Нью-Йорк.

ХIАРАНЕ СИЙЛАХЬ ГIУЛАКХ

Дерригача демократически патриотически никашта духьадара террор чIоагIъеннай Уругвае: лийцаб Уругвая компарте ЦК Хьалхара секретарь Родней Арисменди, дукха кхыбола цIи хоза политически деятелаш. Кхерам чIалатт цар вахара. Уругваерча демократическа болама кхыча кулгалхой а санна сода нооябрь бетте в денз подполье ваха вийзар Родней Арисменде. Цу хана мехка цо веледайташ дийхка дар Шерраче фронта юкъейоатIаш хиннача ерригача вьреччьарча партей гIулакхаш, законагIа цу аьнна хьаккхайкаьйр къахьегамхой Къамин конвент.

Шеко йоацаш, уругвайски реакцена тIехьашка латт йоккхий монополеш. Шоай пайдаш эша цо далийтар духьа демократически болам тоIабара тIалеж цар латиноамерикански меккий компрадорски буржуази. Иштта чилар из Боливеа Чилее. Изламоог хи хIанз Уругвае доаллер и. Латиноамерикански пачхьалкхашка хулача реакционни переворотана бокъонца лерхIар масса а цаI хинилд—кхьин мекий, эггара тьалта империалисти монополей доаллар тIасоцадалга.

ФРГ реакционни гIоаргара гуччакьа солидарность лелай Боливе, Чиле, Уругвая халкъашта духьалерча [illegible]. Цхьабакьда дунен халкъашта юкъера [illegible] тIехьаберча мехка чухьа ера социальни реформай политикеи, тьадлоапаче Малхбузен Германе бахача дукхагIболча наха харцахьа лоархI латиноамерикански режиме леладу антидемократически гIуламхаш.

Масса тайпарча [illegible] ращта духьала лоаттабеча къовсаме вIашагIкхетар — иштта тахан дунен общественность, прогрессии демократеи [illegible] хIа декхар. Цукхьа тIахьехьа вола новкъостална Арисменде, Корвалананеи, Уругваераи Чилеи набахта белгача берригача демократашка дунен халкъашта юкъера солидарность хилара. Уж мукъалепайтар духьа йоалении кампанеш яьккхи дега лелар — сага болкъонашта тIехьарча бокъоницаш болча берригача къовсамашта декхари сийлахьа гIулакхи.

Лоренц КНОРР,
Немецки машара совета партин директората член
(АПН).

Бонн.

ФАШИЗМ ЮХА ТIАЯР ДЕЗАЦ ПОРТУГАЛЬЦАШТА

Тахан [illegible] цхьан Лиссабоне е [illegible] «Иштта хургда, нагахьа санна вокх тайпара хилслой?».

Цу аьнна малан [illegible] наьгIча сагиа дIа-хьа къаьнала дехча хана меттел, гIарерa сейрайнара майла хьалийза, тIехбувл бIалн нах. берригаш а, цхьан командагIа санна, цIаьхха юхе гIолла тIехъаккхача полицейски машина еирена, тармозий ц.Iовзар е алахь дага а доакам газетчике теха цIогIа (Лиссабоне санна чIоагIа дунен тIа цхьанна мотте ккайкиа газетчикаш) хоаача оагIорахьа кортош дIадерзалеш бIаргагуча хана улла тIа а.

ТIема патрулаш нагахьа бIаргаргац городе, хIаьта из баьхан долаш соа цецбаьле, беке хьовр цхьабараш:

— «Капиталашкла ххетадаьла-хьогI фашизм иштта атта дIа ца йоллата? ХIинзчул тIехьагIа а ца кIий Iо ца лаьийтача Iергбал фашисташ. ДагайоагIий шоана Испани! ДагайоагIий шоана Чили!

Бахьдар аьнна, «иштта атта дIабоалан фашисташ. Португале в бу цар хIанз тIом йоккхийча монополей кулгашка. Мехкара, хIаьале йола, иштта вора гуш болца, цхьабаьъда шейзд санна ходуш боле тIом.

Бала тIакхоачабеш йола тIехьале в фашизмо Португалена йитар. Европе эггара тIехьайнча экономика. Цигтара хьадеццIаш да къахьегамхой, къахьстга а болхлой класс. Iальмате хадача хьал тIа хилар. Цхьаьнкха деча в цa хилча йича йоашш дола кIама лар, пролетариато, мехкарча керарча хьалех пайда а эшар, алапи лаждега хIалахим монополента наггуцаша болир.

Хьалхашка тарьеан а гIортаи, йоккхий монополеш стачкашта духьале е ца оттарал соатIа, кху тIа а уж хьалхьее боллелар. ЛерхIар [illegible] Забастенка, кхьметтел из [illegible] дIахьеллча а. цIазла хала в доалаш доалургьа йоккхийча монополешна. Катийча фирмашта банкротство хургьа. Йоккхийча монополеша болхлошта алапи дикка лакхе а тарау, хIаьта кагий фирмаш хIалашургьа. ТIаккха товараш томан хургхаш, [illegible] ца [illegible] хургьа.

Реакце дерхIар, цу тайпара, — экономически кегар бедалага да. ХIаьта цу кегарех юкхера хьахиниар — демократизаци хьалхалча юкьера классаш болхлоех дIахоадлар, мехкарча кхьчи демократически низамцара болхлой класса ахьеагIо йотдар, мугIарча хадкьан гермашцарча низаштен юкьера барт вIийбар. Цудухьа бунсерача ахьалча хьахудуц [illegible] сапе — фашизм юха тIаа тардуш хилар.

БIаьрче [illegible] хIанз фашизм [illegible] румени. [illegible] тIоаргIаьна хинна латтача реакционни монополей планаш. Кху хьахьала кхьа гIонча а гучаь [illegible] фашизмана — кагий, [illegible] чIоагIа гIаре, болх [illegible] забастенкаш цра, [illegible] арабоалара болхлой тIалъехаш йола ультраправыхьара группировкаш.

Укх денношка, цхьан оагIорахьара, эггара оагIча хьал тIа болча къахьегамхой гIуллакхаш тоаде, шоллагIча оагIорахьара — экономически зарошни хьалхашка оттае гIерташ йолча монополента новкъарле с лоархIа йола рошнеш тIапIцай Хана йолча правительства.

«Демократически болам» ххача. Португале демократически низам шийла чулоацаш йолча организаце сона дийкар, дуккхача предприятешка фехла яхача кампанища миъебакий болхлойн гIулакхара пекашдехка хьархIа товараш тинай дахьна дIа ца лечкъадайта, товараш завонагIа доаккхе деза дIа ца лийта, духкха ахчаш банкашкара дIа ца кхальвийта гIерташ, кхьдаренка хьоцам бе хилам.

Демократеха карагIдаммерам карара ца далийтаран чIоагIIдаран берригa никаш тIадоайт Португале коммунистически парти.

Португальцаш масса моттиг лараш бе латт. Фашизм юха тIаяр дезаш царна.

Генрих БОРОНИК,
АПН спец. корр.
г. Лиссабон.

Малх чубаьна балиха да кр цо. Ковра [illegible] карт е йолаль, хьалхара берд хьом вар Къарамсолта. Хьахезарг[illegible] [illegible] еча [illegible].

— Фу хIаьа [illegible] [illegible] арадалийна [illegible] [illegible].

Бумдам шой бе болла сакр дIа а лийца, хьацкийдар Къарамсолта.

— Фу хила цига, хьаьна серд хьо, ваI?

— Шовхала воIа серд-хх, цха вайна шой да в атта вагIача!

— Фу дахд цо?

— Фу дийа цоI МугIарга дерах кхера тохаб-хх кух кьотIа.

— ХIай? Кертах кхера?

— Шоаш дьар дутадла да цар лаладер-ие. ЖIалеш тIой чуддийтиа а могийт, гIалх теза Iотта муIа дIалахийтача а хIана алалзар...

Оаздбевь хьа хьокхе хье а баьнаха, улшагIа Iоволлаиедар Къарамсолта. Едда тIеша а ккийна духьальшнахкар сесаг.

— Фу леладу Iа хIанз? Салла хорзагI а ца воьа. Хьоха в баьнна...

— Сесаг дIа а тетта, чIорал хож дахчаьа буш баллар Къарамсолтас.

Цхьа ана наI мора хоадалькар ко Iуша духьалкхийтача.

— ХIанз фу ду Iа ца Къарамсолта, довна воцо хьо? — [illegible] ххаесар на.

— Сона [illegible], [illegible] [illegible]... Шовхала воIа.

— Фу дахд цо?

— Корта бовттIабакк.

— Хьан корта?

— ВоI хIаьна.

— Аьь, [illegible] цар лала кар! — ДIаулув а [illegible] Iуша.

— Ас [illegible] мотта хургда Шовхала воIа! — йоаккхор Къарамсолтас. — Воккхарга ва1 даха, [illegible] лана ца а [illegible].

— [illegible] дола дика мотта хинна а да, хург а да! — тайпан [illegible] деца урзуйттадобе Iуша.

Шай воарa араваьлар Салман. Цар [illegible] тайтах вар цо а.

— Фу леладу [illegible]? — хаьттар цо.

— Хьаьллае хьо тхоа, фу дела-м тIехьагIа дукхьргда вай, аьхар Iуша.

— Со-м балха ваха араваьлла ва вай.

— [illegible] [illegible] арнера [illegible] бурув тохача балха ваха, хIанз ваьтохи автобус дорас коатIа [illegible].

— Волла, [illegible] — тIачайхар Iуша.

— Ой фуа цига, ха?

— Корта бовттIабаьд, [illegible] вайна!

— Корта? Хьан корта?

БОКОВ Ахьмад

ОАРЦ

ДУВЦАР

— Мухьмада! — Къарамсолтай хIаьнкх МугIар а ца оллаш йоаза цIа вьккхар Iуша.

— МалагIча Мухьмада?

— Лоткьам хи воала хьо? Хьона фу бе ва из?

Царна тIехьа дIавоаленча хоина Салман юхаеснар. Iуша мидхьелар.

— Хьо мар ва хьона из чай мин сий довлар.

— Сог ца зезам сона, — аьлар Къарамсолтас. — Е во ве хьо а, цхьаьнкха а. Айса майкоьг[illegible] дутха ва сой хоа.

— Аьь, ва фу мотт бай! Хьо лечча мотте вала вийча ва сой — цхьа корта Iочу а тоIабоь, тIехха майрра хьалхьекар Iуша.

Шай воалаIарга боакхача хкерой тIа Iохайна вагIар Эсамарза. Шоай болар хьагIар шопне а, воккхада сага сайре-дика йийцар. Шай кулгаш бIаргий голнега дагардоа санна, бордаш веттари хьа юкъ хьаккхар Эсамарзас.

— Фу ду оаш, [illegible] вала вехьлар шо [illegible]?

— Гаьна холхаш тхо-и, — хоа далар Къарамсолтас.

— Шовхаш воIаца дувла ховх-хх тхо, — тIатехар Iуша.

Цхьа цхьан кулгеш тIакхта нсих кулгеш голнигаш цIаьхха а дагар а аь, Къарамсолтий бе боаллача хьокланна бIарамьжар вокхха сог.

— Фу дахд цо?

Iуше делар хоа:

— Корта боаттIабаьб...

— Iа баргьала аз?! — Хьан корта боаттIабаьб, фу текай, хьан техай, аьнна [illegible] хаттар даьзар Эсамарзас. Шо бIарг вIаьттIа а тоIабоь ужа соа сацна, цхьа [illegible] а [illegible] аьлар:

— Берзах вай фу хьалладелча деза воашкара сооле дIа ца йоххийташ хьадоатIа вай!

— Йоххийтарг-м саха а ца ц! — аьнна Къарамсолтаа а хьаьрга а воьнна воллалар Iуша. Цуша дIаулув аьлар Къарамсолта а.

— Сабардел шише а, — [illegible] тIехьа йисткнир вокхха сог.

— Шовхала воIай воаIарге деккхий Iо-м дийра доаккарга соале гIа ца йохьйташ-аI — вай уреоттe [illegible] духьале [illegible] Iуша.

— ДIачувлайлаш, — [illegible] Махьмад-Башир Махьмад-СаIида.

[illegible] Эсамарза вайи хьолтаи [illegible].

— Сог [illegible], — [illegible] Къарамсолтас.

— Тхо шеть хила-и [illegible], — тIатехар Iуша.

Воккха сог [illegible] [illegible] чувалайкар [illegible]. [illegible] Махьмад-Башир а Махьмад-СаIид а.

— [illegible] [illegible] [illegible] тIечкъа, — [illegible] Iуша [illegible] [illegible] Эсамарза. — Уж [illegible] [illegible].

— Фуд цига? — хаьттар Махьмад-СаIида. Махьмад-Башира из а хаттаниар.

— Корта боаттIабаьй — хIанз а Iуше делар хоа.

— Хьан корта?

— Къарамсолта хIаьнка корта.

Велавьелар Махьмад-СаIид.

— Из мора вай?

— Тоьшаш? — аьлар Iуше.

— Боран вIашагIлаттадар кхыш доина уж-и хIана карах бIарг ца бой цах.

Махьмад-СаIидагахь рега [illegible] дIахьеснар воккха сог. Цьа шеть хьехкар йист ца хулаш кулга голнигаш дагаруш, [illegible] аьлар:

— Хьаи, нана, аьнна мотта [illegible] из-и, вай сага [illegible] цар сага...

— МассагI [illegible] хIанз тех [illegible]... — аьнна, кулг теккар Махьмад-СаIида.

Махьмад-Башир [illegible] [illegible]:

— Фу хIаоз да Iа дотгар?

ХIаьта Эсамарза-и [illegible] [illegible] хьежам бен вар.

— Тахан бера тохай, кхоана [illegible] толургьа. Тахача духьарддолхьарга дIахайта деза. Берзах вай фу хьаддоладалча деза сагига сооле дIа ца йоххийташ хьадоатIа вай.

— Вахьлув Эса. Далла воаттам ба-хх иштта тхоца хьехар да хьо волаш! — Майрра воалаIар Iуша. Цуша дIатIехьадаьлар бе боаллаш хьехта а бIаьра Къарамсолта. Махьмад-Башир [illegible] [illegible] чу а [illegible] шолгоара топ бе йоаллаш юхаараиаккхар. Вокх [illegible] дIатIахьаседар [illegible].

Шовхала воIай воашIарга дIахоачанг кхьа сого ххоии оседар Къарамсолтай. Юкхьедар из: цуи МугIарг [illegible].

— Дала сага дала цо?

Юкхсадар Къарамсолта. [illegible] шеть а [illegible] IетIахьехкар Къарамсолта хIаьнка корта: хьаьарвдал [illegible] в е доахьадамна цIой а доаллар цуина.

— Мича [illegible] [illegible]?

— [illegible] цо.

— Гой [illegible], — [illegible] [illegible] а [illegible], [illegible] мотте [illegible] тIаоттабор хIаьнна. — Шала лаца в лаьа. КхартIо [illegible] бар ва-и, гарое ца йоай.

Кхоккхе хьонах вIаши бIаралелкар, гIаккха [illegible] воалаIаргара ххаболхабелар.

Цхьаьнга[illegible] [illegible]. Цу дийнахь [illegible] бераIкегIчеи классий дешархой бе доаккхаш экзаш долаш, хоза кийчбенна баьхабар дукхача хана деша чIоагIа шоаш хьаьхам хиннача — хьалхара экза. [illegible] йолча дийнахь.

Вай республиканерa 11 шар соатIа дешарко хьалхара экзаш дIалуш [illegible].

Ийс сехьат дала доадлаш Грозненски № 41 йолча школа хьалхаш-ка [illegible] дIаьттар 10-чеи, 8-чеи классий дешархой. Тахан йоалонца эрсий меттаи литературеи, хIаьта [illegible] математика хьалхара экза-[illegible] дIалла [illegible] бе уж. Школа директора Козлова Надежда Алек-сандровнас толамаш дахар лоаш дахьхала бийцар дешархой, цар эггара хьалхарча бехктокхамерча экзаменца.

Массане шовй моттигаш дIалоац. Сабаре в 10 «А» класса дешарIо Дахкильгова Аза. Хьинар долча комсомолка, общественница, художественни самодеятельноста доакъашхочо, класса староста дог кийтац.

Зале сатем эттар комиссе председателя темаш чуйоза бовт хьабоастача хана.

Церех малагIа теша хьерагъя? — цу хаттара уйла ел ба берригаш а.

А. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ШАХМАТАШ

«Чечингражданпроект» институте цахаххаш болх беш я шахматии кружок. Кружока новкъашхоча шахматий теоря Iомаю, шоацта юкъе «чемпион» белгалдаккхара яхьаш «аккхйоах архитектораша, проектировщикаша, техникаша, инженераша.

Дукха ха йоацаш чакхъьадар институте хьалхале кхоккара «тьдам». Шин бетта хилар уж. Чемпиона цIи яххара къовсам чIоагIбелар. Юххера а котало вьккхар хьалхара разряд йолча воккхагIволча техника Петров Михаила.

Котбаьннераша соагIатам делар.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

А. С. ПУШКИНА ХЕТАДАЬ

Яхлагlча июне дерригаш дунено дездергда сийлахь-воккха эрсий поэт Александр Сергеевич Пушкин ваь 175 шу дизар.

Поэта юбилейна хетадаь Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай драматически театро кийчъю «ЗIамига трагедеш» яха спектакль.

Спектакле дакъа лоацараш дукхагIча дьехье къонабараш ба.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 июнь

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачий программа. 9.10 — Воссбола телевидени. ГуIрайнара гимнастика. 9.30 — Керланарош. [illegible] — Воссбола телевидени. [illegible] 10.00 — Воссбола [illegible] [illegible] 11.15 — Воссбола [illegible] [illegible] 13.30 — Передачий программа. 15.35 — Воссбола телевидени. [illegible] 16.00 — [illegible] 16.30 — Воссбола телевидени. [illegible] 18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.30 — ВЛКСМ XVII-ча съезда социалистически [illegible]. 18.30 — Воссбола телевидени. [illegible] 18.40 — Воссбола телевидени. «Лучший [illegible] самодеятельноста [illegible] [illegible] концерт. 19.10 — Воссбола телевидени. [illegible] [illegible] СССР-а [illegible] Академи [illegible] Афанасьева. 19.40 — [illegible] «Небесный тихоход» [illegible] фильм. 21.00 — «Хан». Информационни программа. 21.45 — 1974-ча шера СССР-а Пачхьалкхан соагIат доахаш. СССР-а [illegible] концерт. 22.30 — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Керланарош. Передачий программа.

II ПРОГРАММА

18.[illegible] — [illegible] 19.30 — Кагирхошта йола передача (вайнах меттала). 20.00 — Шоаш берам. 20.15 — Къоначa заржарзомта доло концерт.

5 июнь

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачий программа. 9.05 — Воссбола телевидени. ГуIрайнара гимнастика. 9.30 — Керланарош. 9.30 — Дешархошта. Пушкина музеера — квартирера репортаж. Ленинградера репортаж. 10.00 — «Совсе лоьш да болхло хилар» яха телевизионни очерк. 10.30 — Воссбола телевидени. Горький. «Дно» яха телевизионни спектакль. 13.15 — Передачий программа. 16.00 — Юрта вIашагIоттабалар. 16.00 — «Веч, вай узел» яха телевизионни фильм. 16.30 — «Увлеченные люди-74» яха [illegible] сальхьашта юкъера выставка. 16.30 — Воссбола телевидени. «Коротких» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 2-гIа серия. 18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.30 — Социалистически Къахьегама Турпалах Саидов бола киноочерк. 18.30 — Воссбола телевидени. «ТIом [illegible] тIехьагIара [illegible]» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 19.30 — Воссбола телевидени. Футболах йола СССР-а кубок. [illegible] цIерагIа йолча Центральни стадиона трансляци. 21.30 — «Хан». Информационни программа. 22.00 — Воссбола телевидени. «Вай лоалахой». Радиопоэма. «Вай кIен оаз». 22.50 — Воссбола телевидени. [illegible] 22.[illegible] — [illegible] передачий программа.

II ПРОГРАММА

18.30 — Пушкин ваь 175 шу дизарга. «[illegible] Кавказе». 18.[illegible] — Концерт. [illegible] — Хоамий [illegible]. 19.[illegible] — [illegible] берам. 19.[illegible] — Ипподроме. «Совестна дIаеху хоалийтабаьча» [illegible] телевизионни спектакль. «Валар» яха 1-гIа серия.

РАДИО

4 июнь

6.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.30 — Республиканска газетий обзор. 8.25 — Уроже гIалгIай эшарий концерт (гIалгIай меттала). 8.45 — Пионерашта дешархоштa йола «Ше сийтаьи» яха передача (гIалгIай меттала). 10.00 — Хоамашта [illegible]. «Советски [illegible]» [illegible] беседа (нохчий меттала). 14.15 — «Коллектива [illegible] хьегамa [illegible]» яха передача (нохчий меттала). 16.00 — «Партина алат [illegible]» яха корреспонденци (эрсий меттала). 16.45 — «Марша [illegible]» обетуремит-7» (эрсий меттала). 18.[illegible] — Керда вошнаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). «ВоагIаво боалаш хилар». Философски гIалнай [illegible] Велиевнос беседа (эрсий меттала). 8.40 — Дешарош. 8.45 — «Школьни глобус» (эрсий меттала). 10.00 — «Ленински [illegible] бе сай [illegible] яха радиокомпозици (эрсий меттала). 14.15 — Хоамашта [illegible]. «Перевоага [illegible]» яха беседа (нохчий меттала). 16.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 16.45 — [illegible] гIулакхашца ду доккхий [illegible]. КПСС-а Сунженски райкома [illegible] [illegible] Цуцаевий выступлени (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда вошнаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 19.30 — «ХIинзарча [illegible]» яха [illegible] (гIалгIай меттала). 19.40 — Турпалча йоаза [illegible] передача. Пушкин ваь 175 шу дизарга (гIалгIай меттала). 20.00 — Социалистически яхье хьалха латтараша дола концерт (гIалгIай меттала).

5 июнь

7.30 — Республикански газетий обзор. 8.20 — «Фуркуцин тоцур» [illegible]

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла Грозне кулгалуш [illegible] а балаш, делкъел тIехьагIа [illegible] [illegible] догIа а [illegible], [illegible] а къувкъаш, [illegible] [illegible] тIехьагIа [illegible] [illegible] хьаж а хьокхаш за хален фатарга температура республике гIолла 22—26, Грозне 24—26 градус йIовхал болаш хилен тарлу.

Кхоана [illegible] кулгалуш морхаш а болаш, цхьацхьабола моттигашка [illegible] догIа а доаллаш, [illegible] а къувкъаш, бетта оагIорашкара мух а хьакхаш за хален фатара температура буйсанна 11—16, денна 23—28 градус йIовхал болаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ МЕДИЦИНСКИ УЧИЛИЩО

1974-1975 дешара шера дийнахьарча отделенешка деша дIачуэц 8, 10 классаш яьха дешархой: фельдшерски, акушерски, медицински сестрай, фельдшерий-лаборантий.

10 класс яьккхараш — фармацевтически отделение.

Училище дIайибу 30 шерага кхачалца ха яьна, йиза йоаца юкъера школа е йиза юкъера школа яьккха нах!

Училище деша мел боагIараша дIачуэцаш экзаменаш хоатт: йиза йоаца юкъера школа яьккхарашка — эрсий меттаи (йоазонца — диктант) математикаи (устно).

Юкъера школа яьккхарашка — эрсий меттаи литератураи (сочинени), химеи (устно).

Экзаменаш ца хоатташ деша дIачуэц юкъера школа йистейоаккхаш доши дотош медалаш яьхараш; 8 шера школа йистейоаккхаш хоастора грамота еннараш.

Заявленеш дIачуэц 1 июнера денз 31 июле кхаччалца. Юкъера школа йистеьккхарашкара 1 июнера денз 15 августе кхаччалца. ДIачуэцара экзаменаш хоатт 1 августера 20 августе кхаччалца.

Занятеш дIайолалу 1 сентябре.

ДIачуэнар деха заявлени яздо училища директора цIерагIа.

Дешаварца дуне[illegible]; моттараш а заявленеш а училищага лу укх адресагIа: г. Грозный, Маяковски улица, 88. Телефон 2-6[illegible]

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ЧАКХДОАЛАШ ЛАТТ 1974 ШЕРА II-ча АХ ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗЛУРГА

Газете язлу бусона ерригача отделенешка а промышленноста, транспорта, гIишлоньяча предприятешкарча, дешаш заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждешкарча, общественни организацешкарча кипайоазув доргадача общественни уполномоченнешка а гIолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: 6 бетта — 1 сом 56 кепиги.

ХИЙ МА ЛЕЛАШ 1974-ча ШЕРА ШОЛЛАГIЧА АХ ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

ЮРТАШКА БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Дай-мехка хьаь шуша банкаш вIалла боарам а боацаш дIачуийю Нохч-ГIалгIай АССР потребительски коопераце ерригача продовольственни тукашеи приемни пункташеи.

ДIачуле шоашкара шуша банкаш, промышленноста чIоагIа эшаш я уж.

Респотребсоюз.

Кагий нахи мехкарийи!

ЛоархIамеи бехктокхамеи гIа баккха безаш да шо, шоаш малаш хургда, оашош малагIа професси хоржаргья ха деза шоана. Юкъера образовани яккхен гIишлонхочун гоавзал Iомаеш уйла йолаш бараш шийшига хьех № 11 йолча Грозненски юкъерча профессионально - технически училищо.

Деша хьачуэц 15 шу а кхы дукхагIа а ха яьнна, 8—10 класс образовани йолаш бола кагий нахи мехкарийи.

Дика говзалаш йола болхлой кийчбу училищо укх профессешкаI:

1. Облицовщик - плиточник-мозаичник.
2. Маляр (гIишлонхо).
3. Столяр (гIишлонхо).
4. Каменщик — конструкцешка вIашагIъетар.

Дешаш яхха ха ха—3 шу.

Лакхе йийцача профессеи соагIа, квалифицированни болхлой кийчбу училищо юкъера образовани еце а — цхьан шера деша а дезаш укх профессешкаI:

1. Штукатур.
2. Штукатур - облицовщик-плиточник.
3. Каменщик.
4. Плотник.

Училище деша воагIараш экзаменаш йоацаш дIачуэц. Дешар мах боацаш да училище. Деша боагIараша даа хIама, обмундировани, спецбарзкъаш да. Городе ца бахараща общежити я. Дешаш йоаккхача юкъагIа дешархошта ахча тел производство Iомаеча хана даьча балхех 33 процент а лоархIаш.

Дешархошта льготаш тел городерча транспортана болхаш а хIаьта иштта поездашеи самолеташеи болхаш а. Хаддалза болх баьча стажаца дIалоархI училище дешаш йоаккха ха.

Деша дIачуийцарашка цу цхьан хенна дIахо деша йиш я сайрийнарча школашка, техникумашка, институташка, подкурсашка.

Юкъера профессионально - технически училище йисте а яьккха, экзаменаш дIаеннараштa юкъера образовани яккхарахи профессе разряд оттадархи диплом лу.

Училища тIехдика чакхъяьккха диплом яраш болх баь стаж ца эшаш лакхерча дешара заведенешка дIачуэц, деша болхача хана царна къаьстта льготаш тел.

Училище деша воагIаш хилча хьачудалийза дартдаш укх тайпара документаш:

1. Директора цIерагIа заявлени.
2. Бахача моттигера справка.
3. 8—10 класс образовани яьккха теша.
4. Ваь ха тIайола теша е паспорт.
5. 3х4 долаш 4 сурт.
6. Лоарашкара справка.

Документаш дIачуийду хIара денна Iуйрайна 8 сахьат даьлча денз сайрийна 4 сахьат даллалца. Училища адрес: гор. Грозный, Старопромысловски район, пос. Н.-Катаяма, Шефски улица, 23. Цу оагIорахьа лел №№ 4, 6, 11, 26, 32 йола автобусаш. Центральни рынке тIахайча Ташкала яхача сецача Iовоая.

Деза доттагIий!

Дувла тха училище деша!

№ 11 йолча Грозненски юкъерча профессионально - технически училища дирекци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-99; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-39; партийни вахара культуран отделай — 3-41-46; промышленноста отдела — 3-42-39; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделаи бухгалтерии — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-99; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-39; отделов партийной жизни и культуры — 3-41-46; отдела промышленности — 3-42-39; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет зоалуви шинийи, оаргаи, шоаттаи денешка.

«Грозненский рабочий» издательство типографи, Революцин проспект 7/84. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

Заказ № 5285.